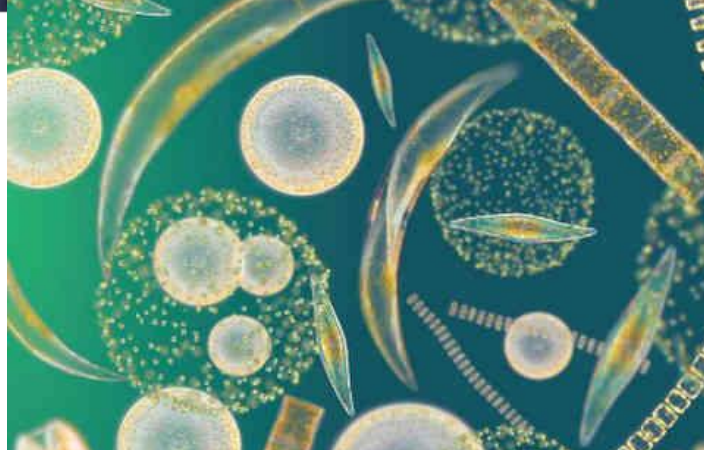
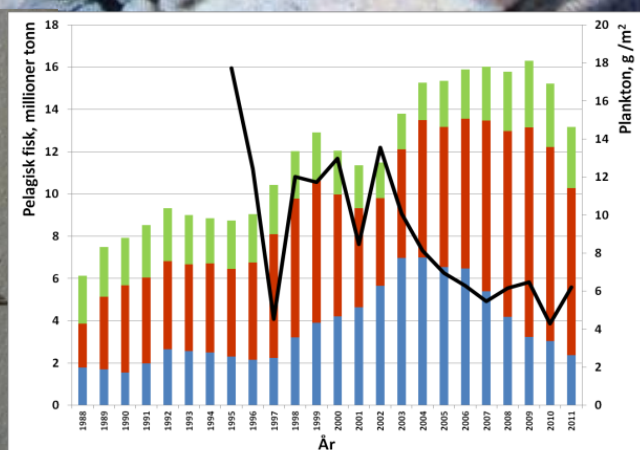
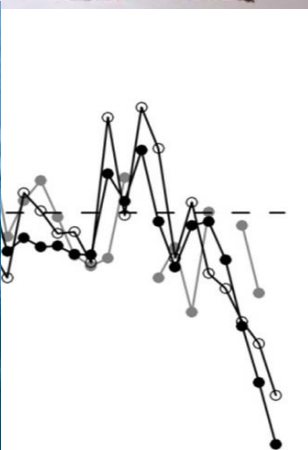
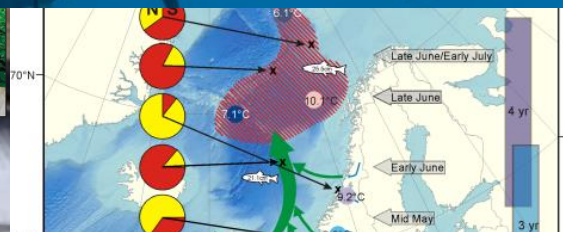
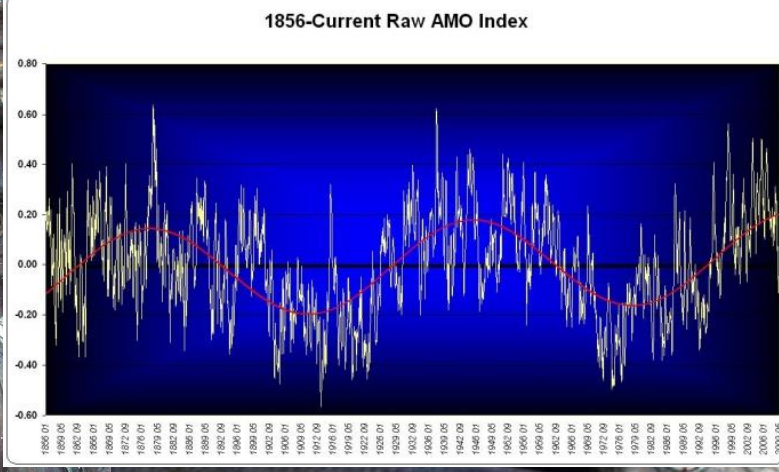

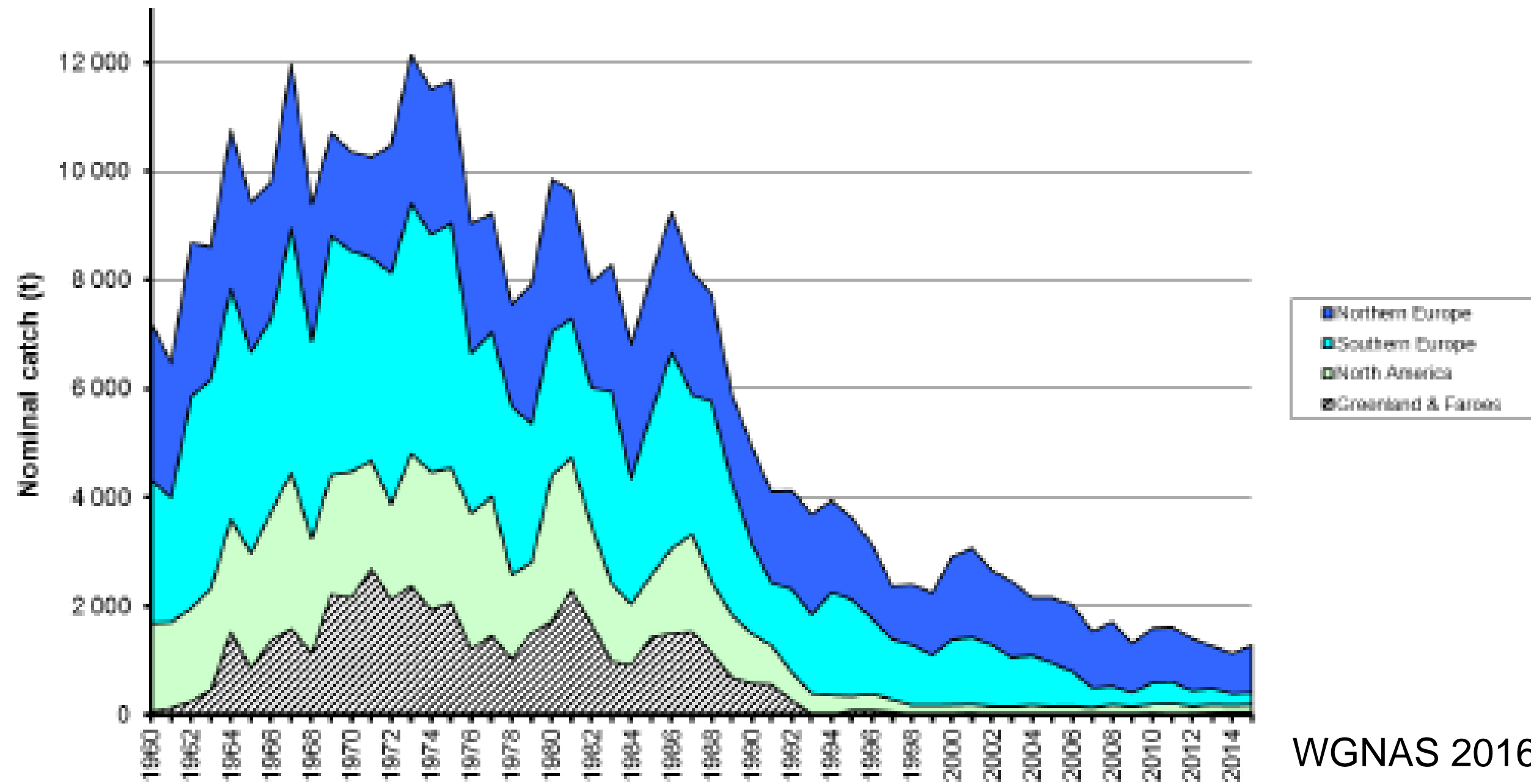
Ecosystem
Based

Villaksen – forvaltes den riktig?

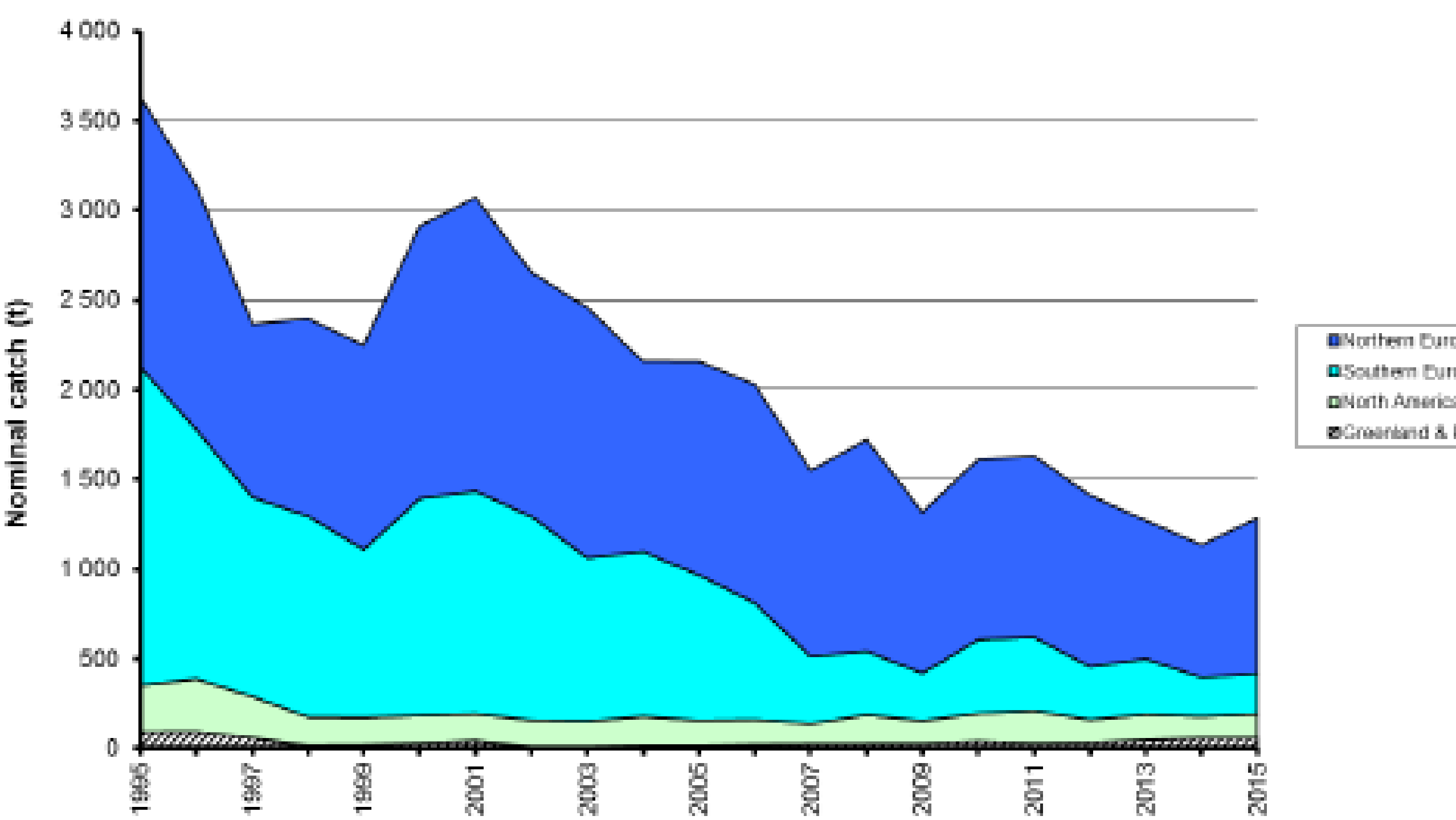
Jens Christian Holst
Vitenskapelig rådgiver
Ecosystembased

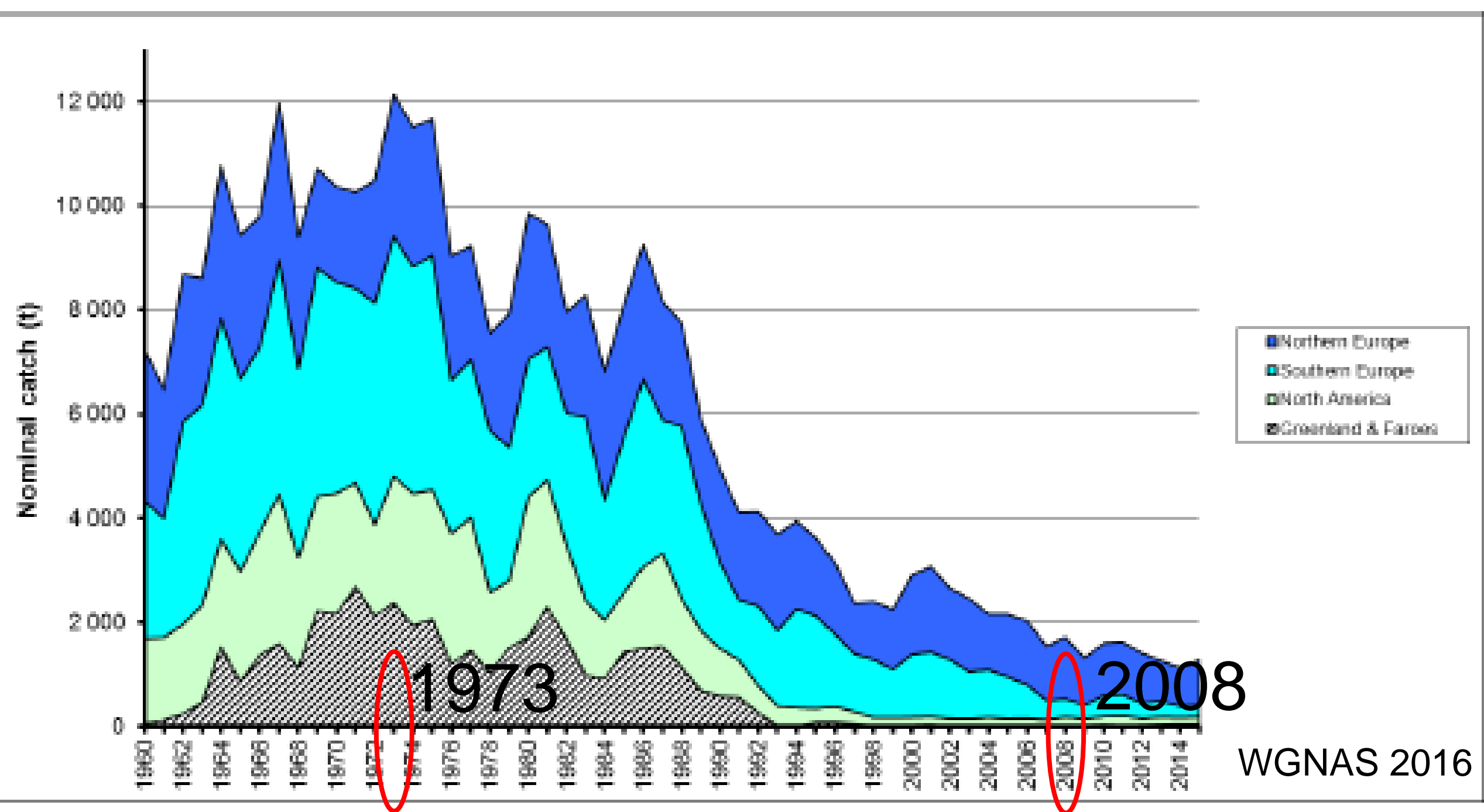

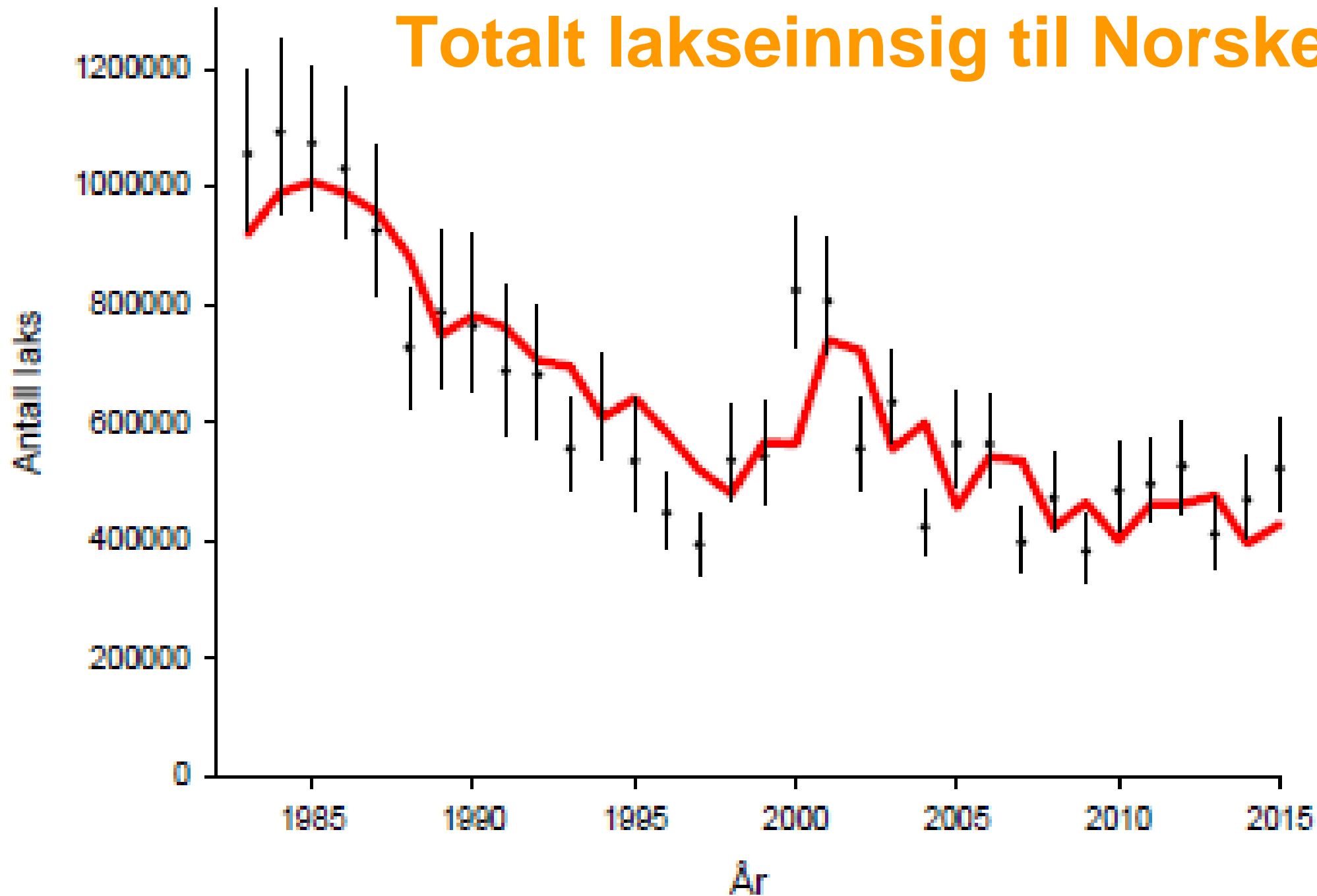
WGNAS 2016

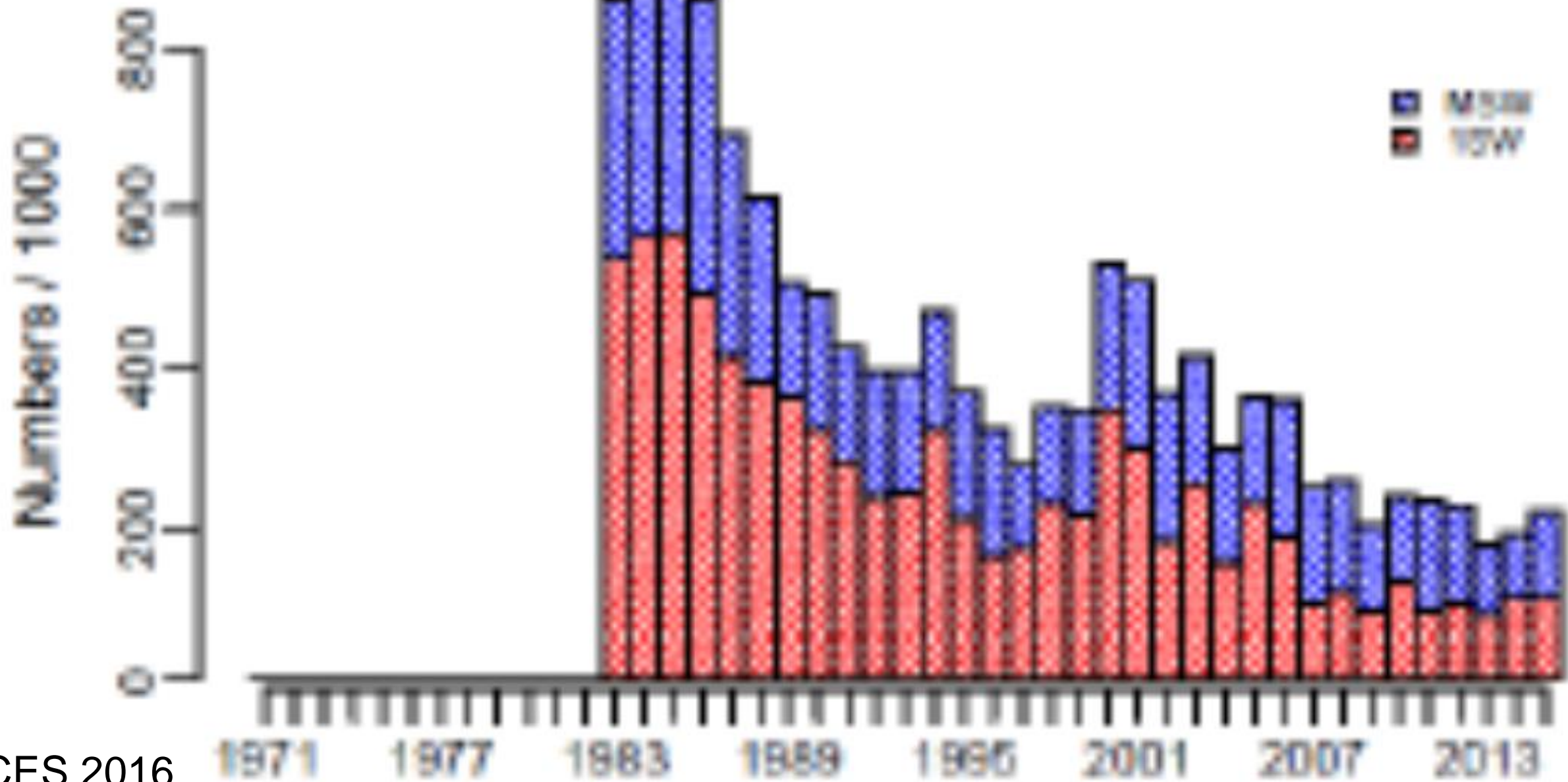

WGNAS 2016

Total lakseinnstig til Norskekysten

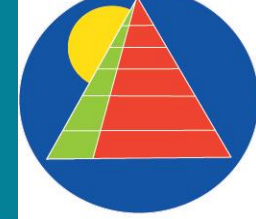

Total catches (inc. unreported)

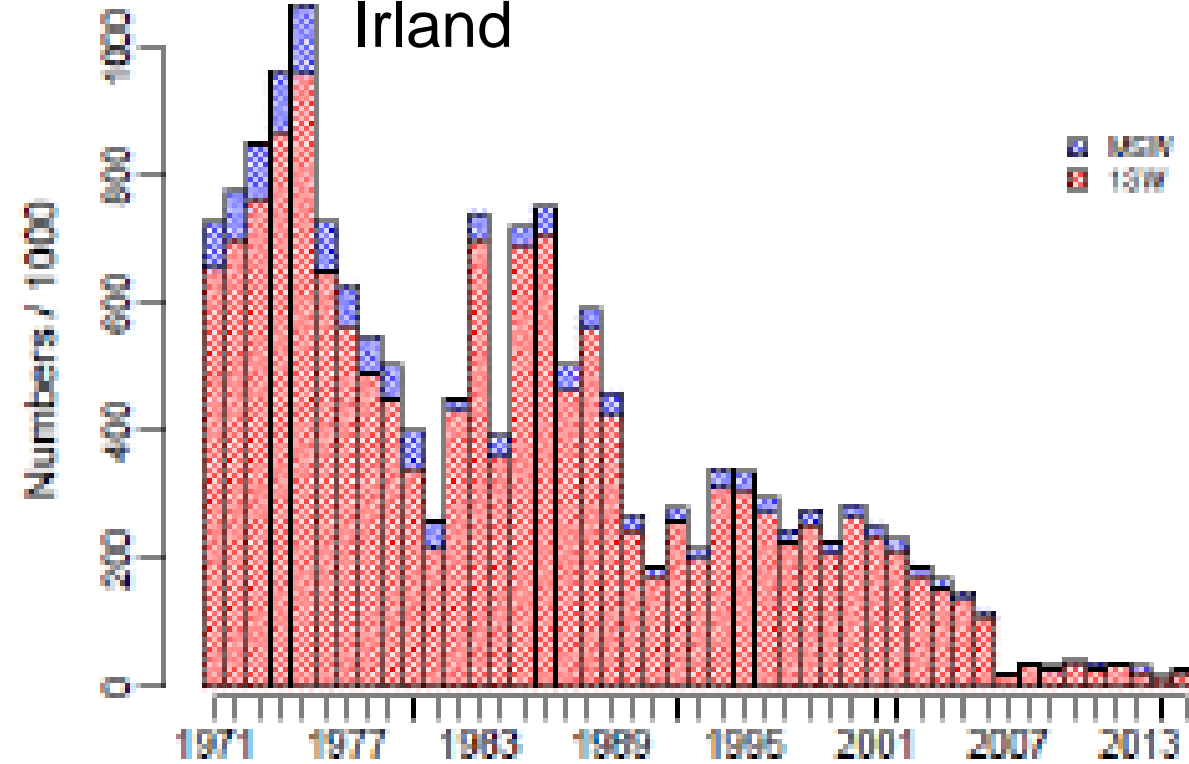

Irland og Nord Irland

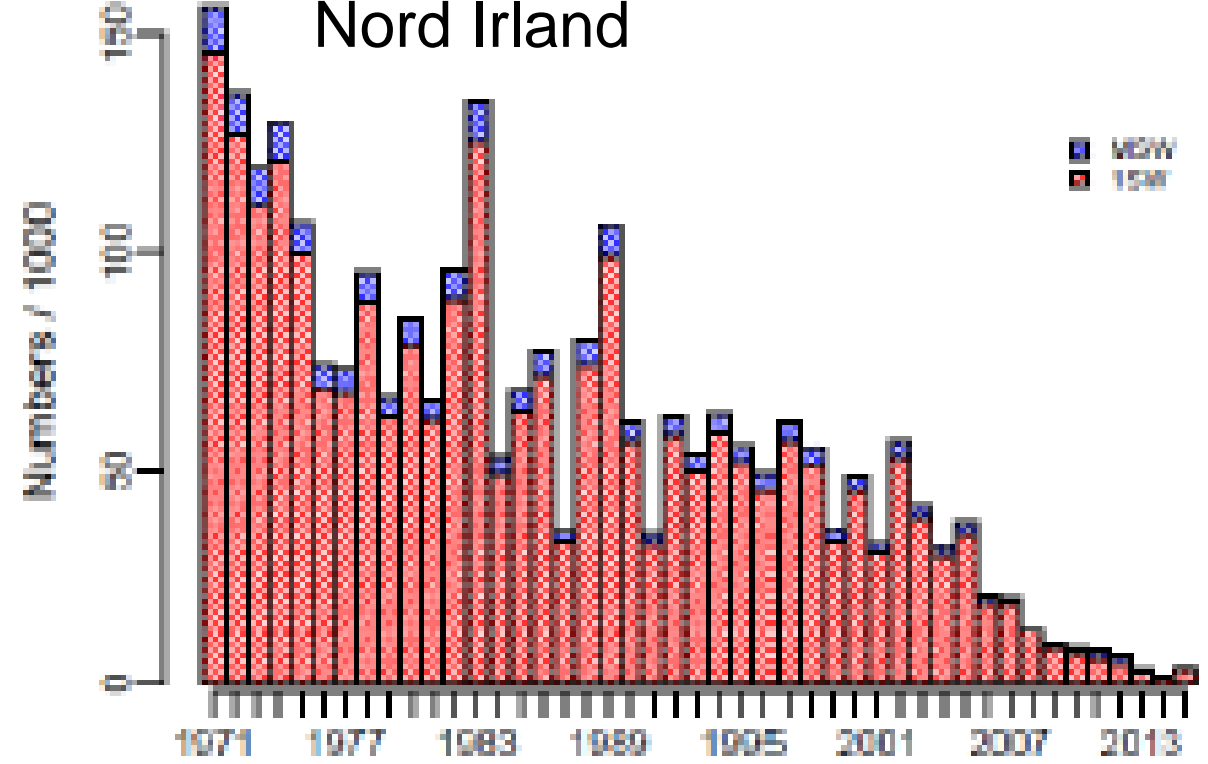

Ecosystem
Based

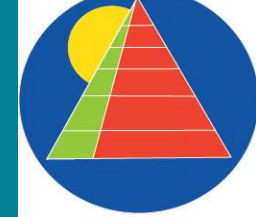
Total catches (inc. unreported)
Irland

Total catches (inc. unreported)
Nord Irland

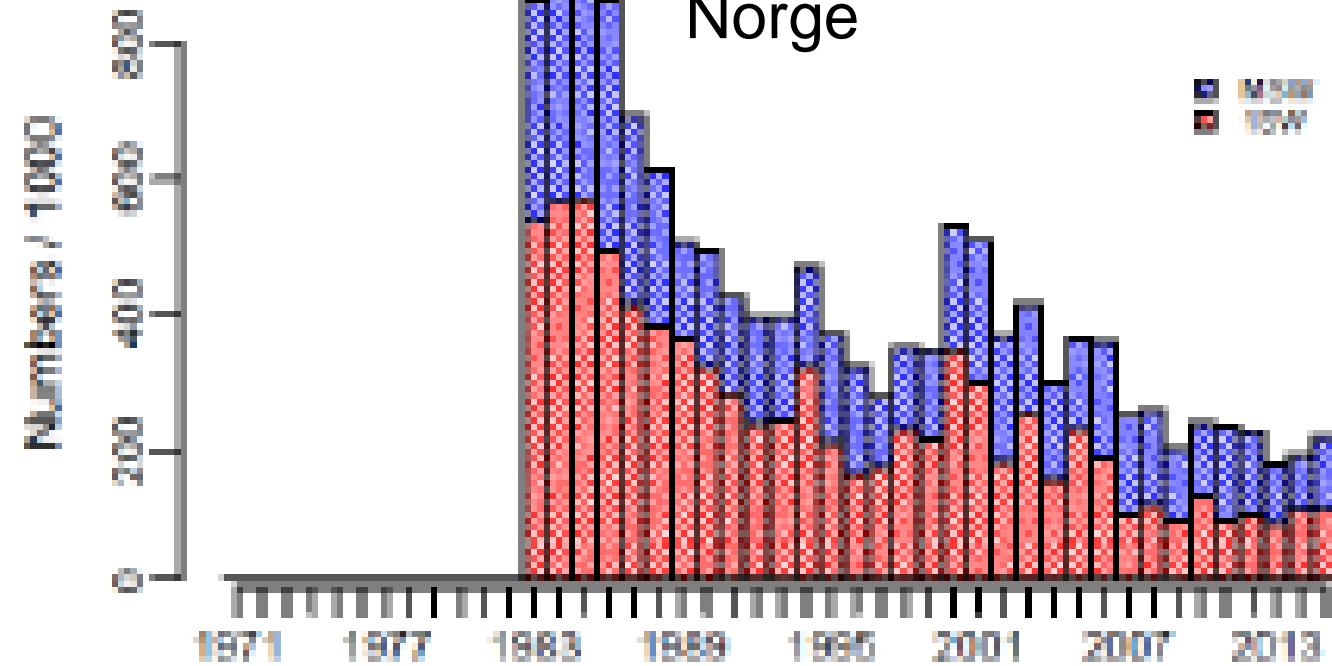
Norge og Nord Irland

Ecosystem
Based

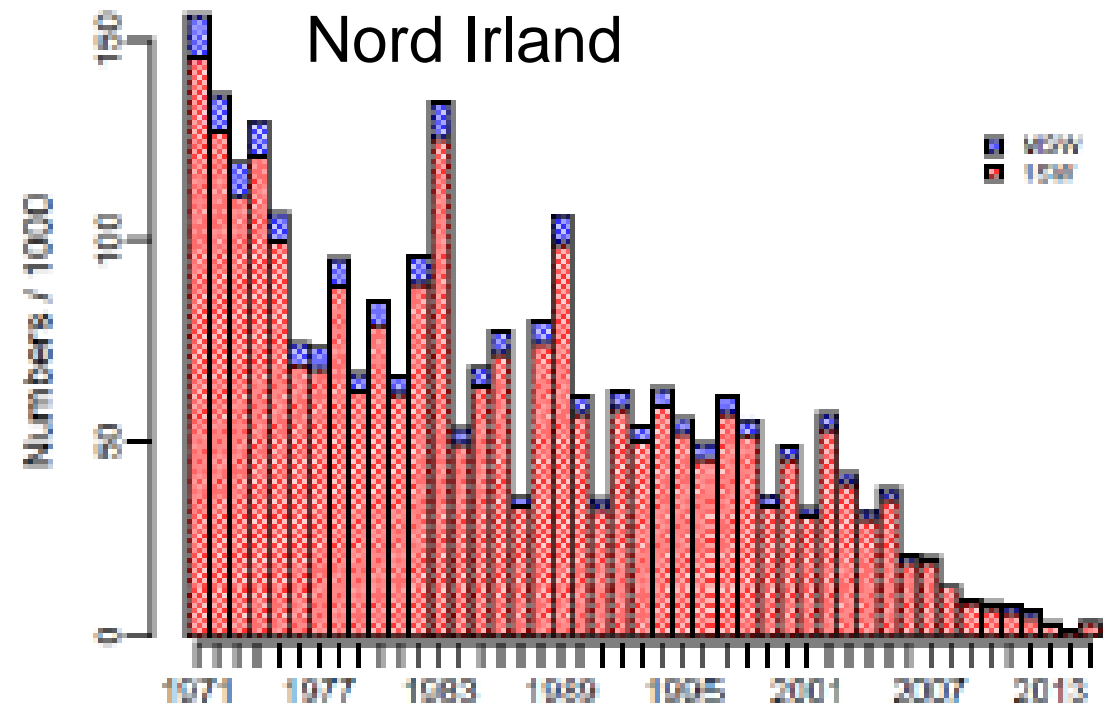
Total catches (inc. unreported)

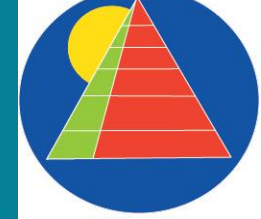
Norge

Total catches (inc. unreported)

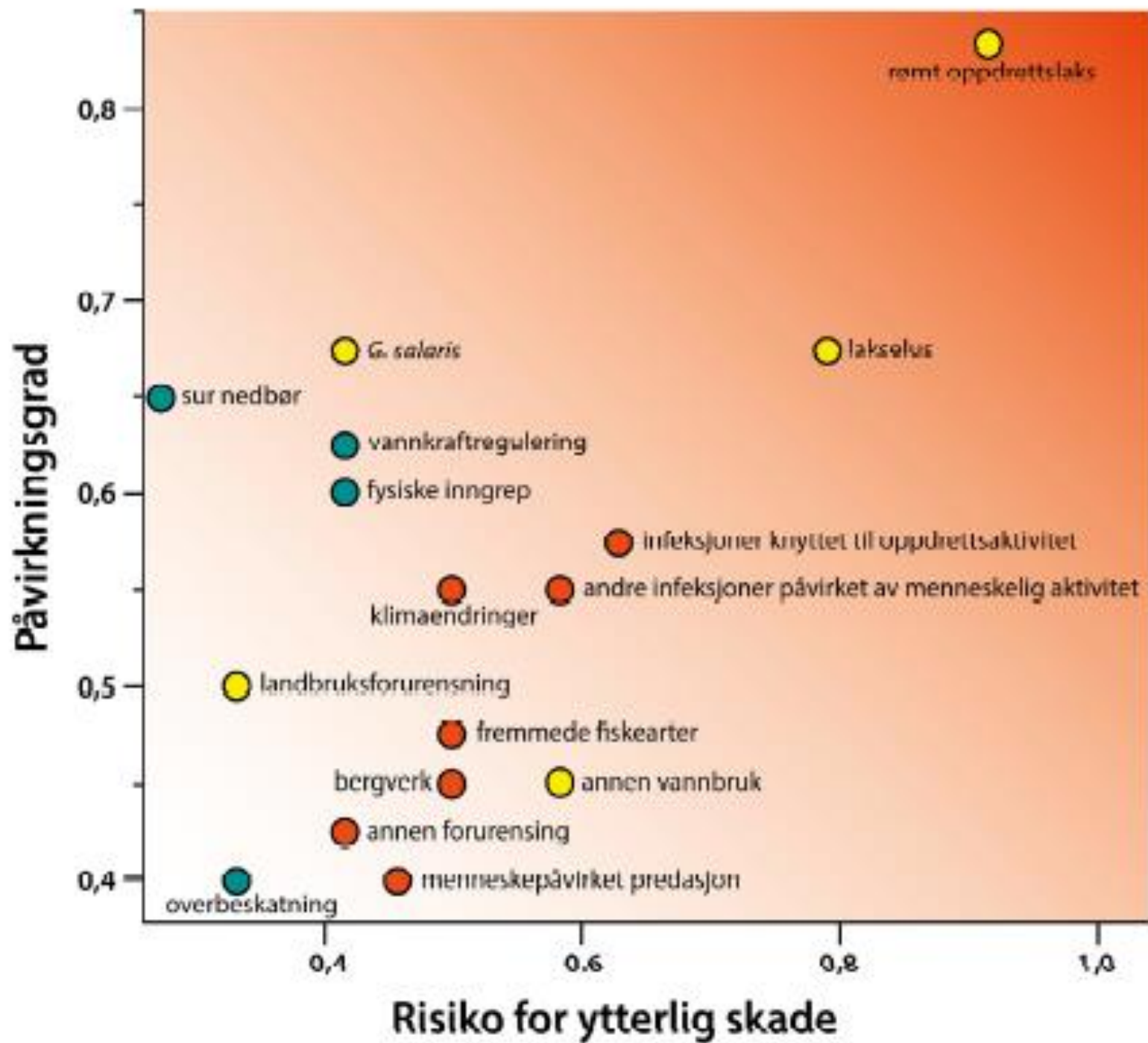
Nord Irland

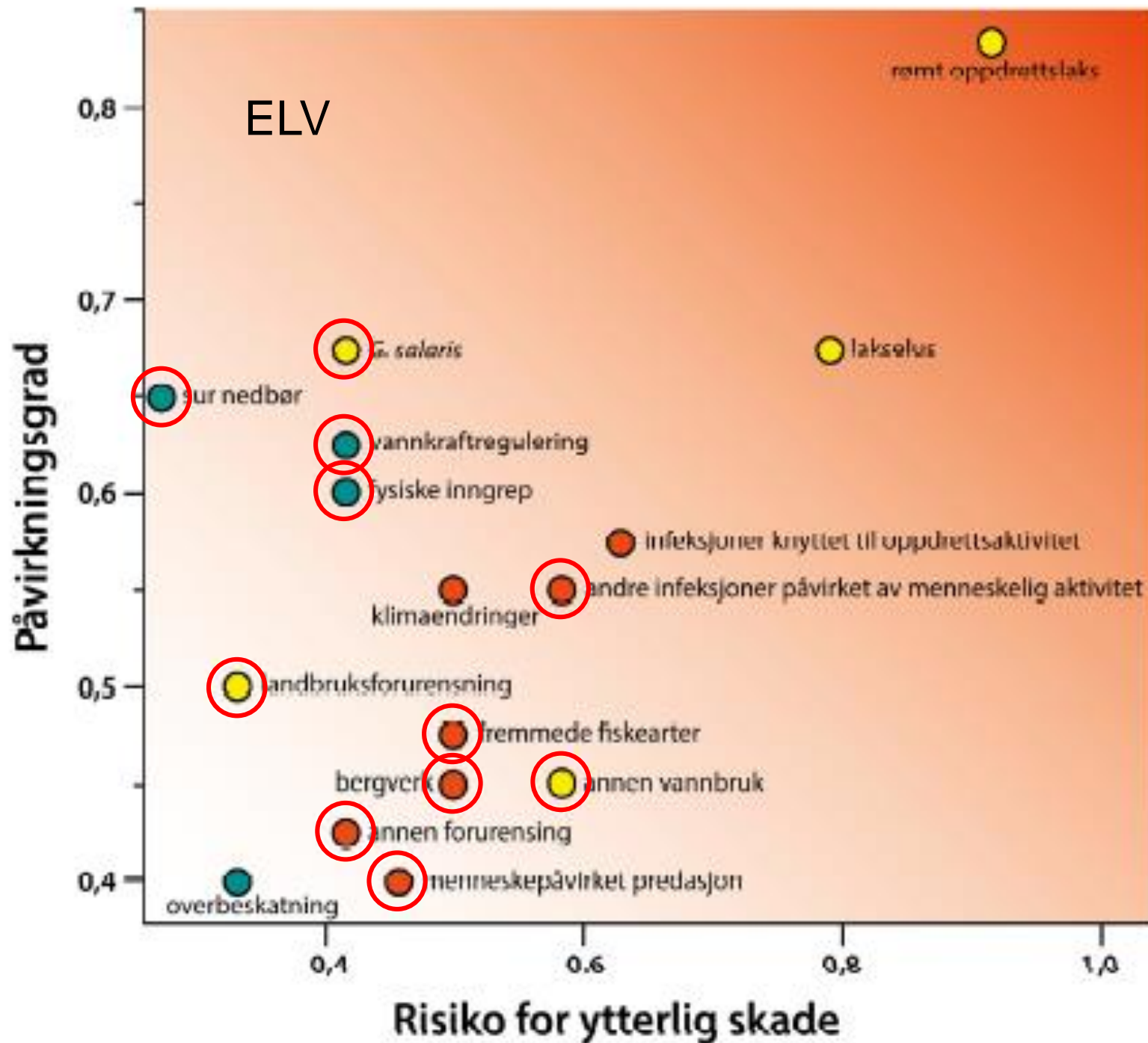

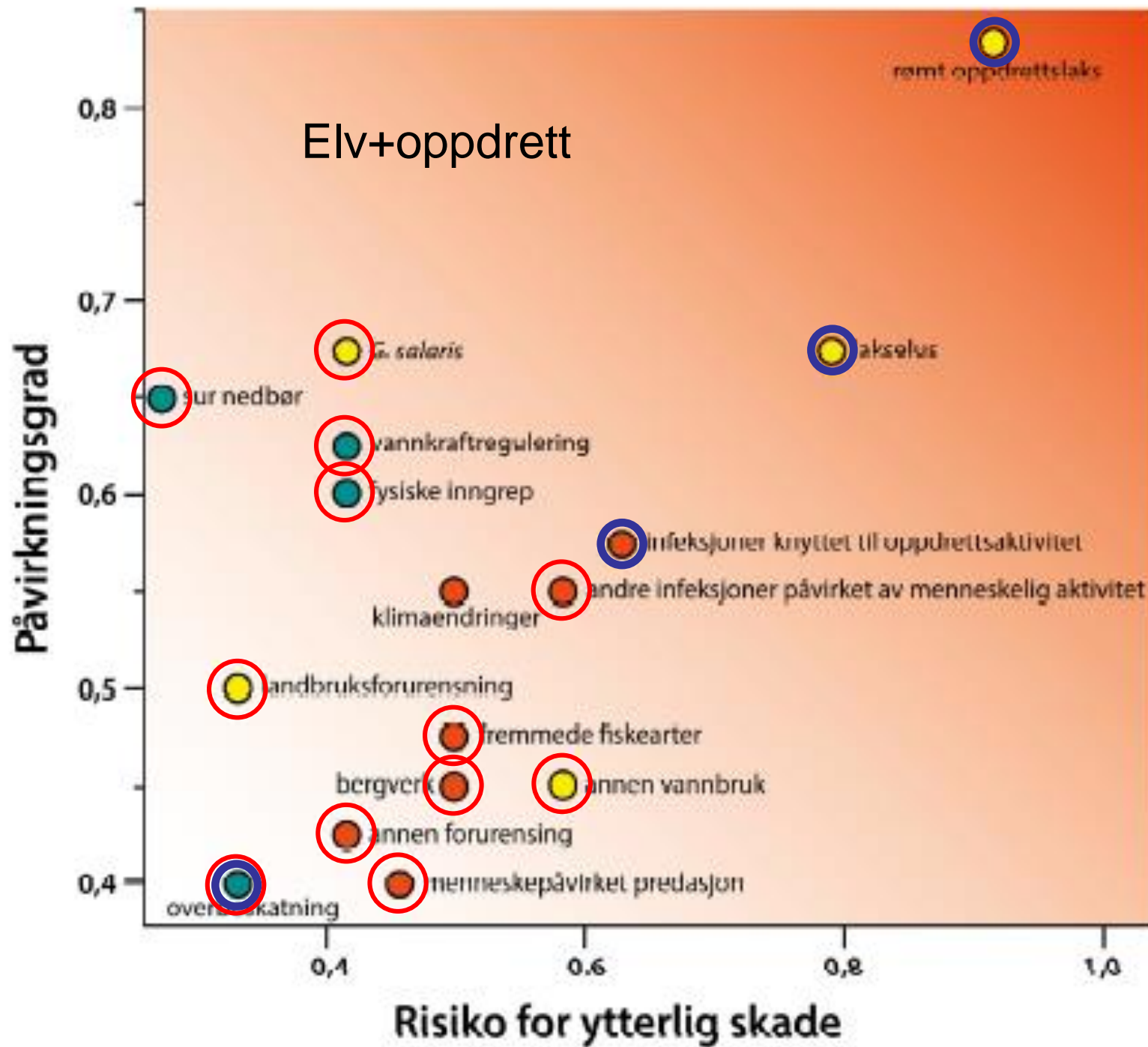

Ecosystem
Based

**Hva er VRL's vurdering av
villaksens trusler?**

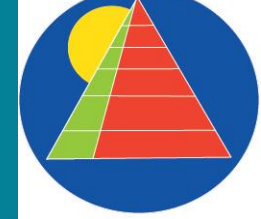

VRL om havets påvirkning på villaks

Miljøforhold i havet

Det er liten tvil om at forhold i havet har bidratt til redusert overlevelse og redusert innsig av smålaks til Norge i de senere år. Denne faktoren er imidlertid ikke vurdert som egen menneskeskapt trusselfaktor. Det er flere årsaker til dette. Det finnes dokumentasjon på at endringer i vanntemperatur i havområdene der laksen beiter har påvirket fiskens vekst og overlevelse (se diskusjon i Anon. 2011b). Det er sannsynlig at disse endringene kan knyttes opp mot klimaendringer, og behandles under klima som trussel. Det er også funnet støtte for at beiteforholdene i havet kan påvirke laksens vekst og overlevelse (se Anon. 2011b), men foreløpig er det ikke publisert studier som belyser hvordan bestandene av andre pelagiske arter som er potensielle næringskonkurrenter til laksen, og forvaltningen av disse, innvirker på laksens vekst og overlevelse i havet (se omfattende vurdering av bruk av havøkosystemperspektiv i forvaltningen i Anon. 2014). I perioden 1995 til 2009 ble det observert en nedgang i mengden av plankton i Norskehavet, da nivået var på ca. 40 % av langtidsgjennomsnittet for dataserien. Siden da har planktonmengden økt igjen, og var i 2014 oppe på 9,2 g tørrvekt/m², som er noe over langtidsgjennomsnittet (Bakketeig mfl. 2015). Vurderingen i 2016 er ikke endret i forhold til vurderingene i 2013-2015.

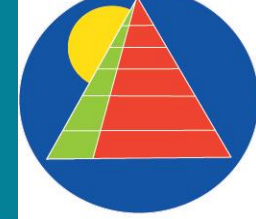

**Hva forteller den tidlige forskningsempirien
om lusens betydning for laksebestandene?**

1997-2004

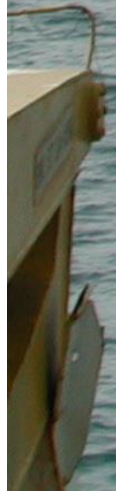

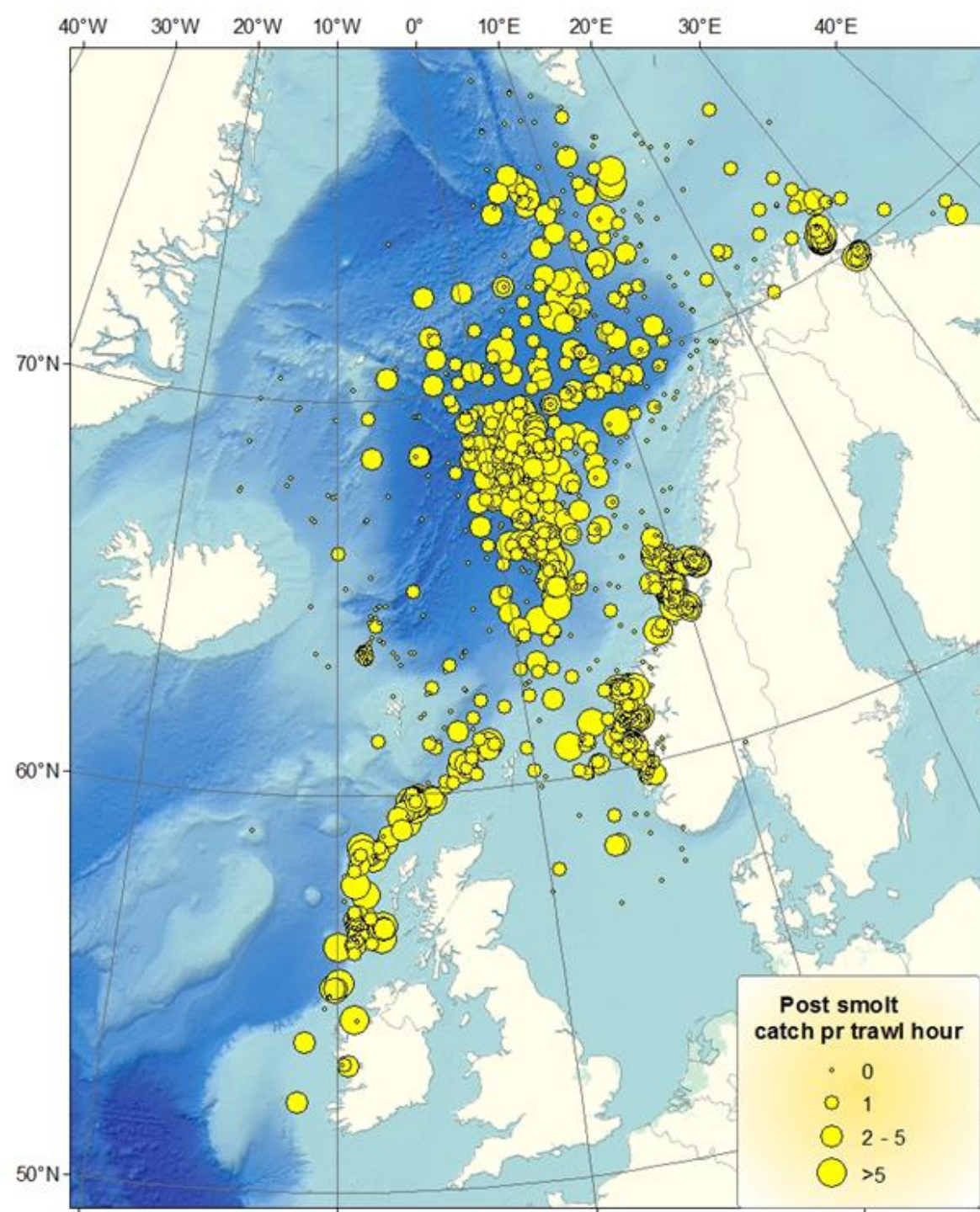
Fish-Lift, 1998

Ecosystem
Based

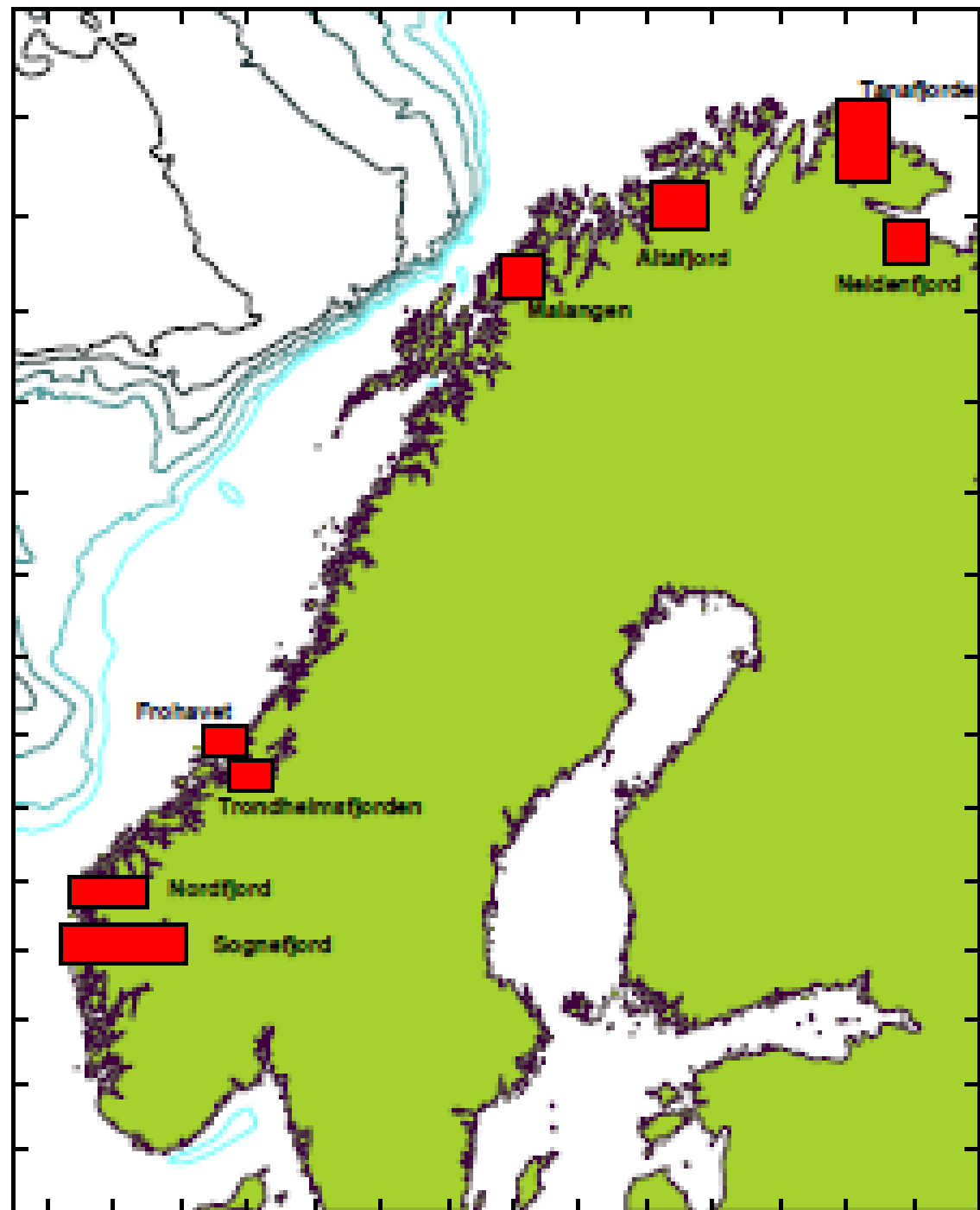

Salsea Merge

Trålte områder

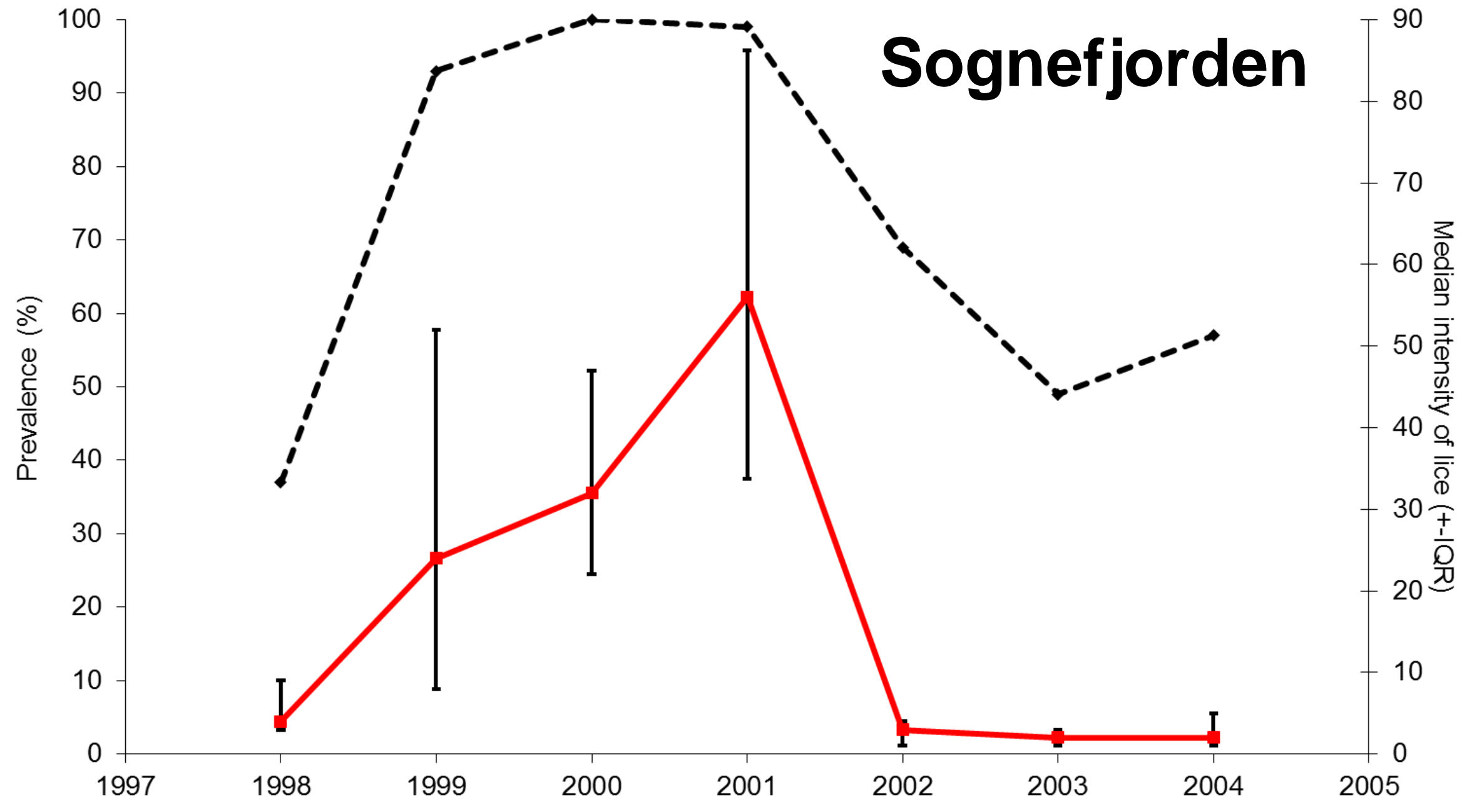
1998-2004

Lus på trålt smolt 1998 – 2004 26 områder/år

Location	Year	Number of salmons	Mean infection	St. dev
Neiden	2000	30	0	0
Tana	2000	161	0	0
	2000	156	0	0
Alta	2001	64	0	0
	2002	37	0.1	0
	2003	80	0	0
	2004	165	0.1	0.4
	2000	93	0	0.8
Malangen	2001	17	0	0
	2002	3	0	0
	1999	86	2	1.6
Frohavet	2000	41	1.1	1.3
	2001	33	2.3	5.2
	1999	22	11.6	8
Trondheimfj.	2001	1	1.4	2
	2002	68	1.5	2.1
	1998	62	17.2	39.6
Nordfj	1999	115	14.5	16
	2000	15	0.1	0.3
	1998	52	2.1	3.8
	1999	374	36.6	48.9
	2000	95	74.8	26.5
Sogn	2001	161	64.7	43.8
	2002	268	2.3	2.6
	2003	88	1	1.5
	2004	316	2.1	3.2

Sognefjorden

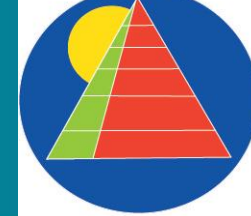

◆ Prevalence (%)   ■ Median intensity of lice (+-IQR)

Pressemelding HI 3/7-2001

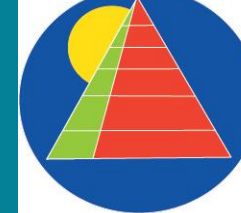
Meget alvorlige lakseluspåslag på utvandrende postsmolt av laks i Sognefjorden

Havforskningsinstituttet (HI) har for fjerde år på rad undersøkt lakseluspåslag på utvandrende postsmolt av laks i fjorder på Vestlandet og nordover til Namdalen. Undersøkelsene er foretatt med havforskningsfartøyene FF "Fangst" og FF "Michael Sars" utstyrt med egenutviklet spesialutstyr for levendefangst av laks i havet, "Ocean-Fish-Lift" og "Lakse-Trål". I tillegg til fjordundersøkelsene er også utvandringen i Vosso og Aurlandselven overvåket i mai-juni med en nyutviklet felle for levendefangst av utvandrende smolt, "River-Fish-Lift".

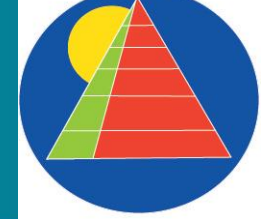

Materialet fra Sognefjorden og Namdalenområdet er analysert og viser to meget forskjellige situasjoner. Det gjennomsnittlige påslaget pr fisk fra Sognefjorden var 80 lus av stadiene copepoditt og chalimus. Basert på det observerte luspåslaget i fjorden, eksperiment gjennomført med naturlig infisert villfisk, observerte påslag av voksen lus fra Norskehavet i juli-august og en forutsetning om at 30 lus pr fisk er dødelig nivå gir dette et konservativt estimat på ca 83 % dødelighet. En sannsynligvis mer realistisk dødelighetsgrense på 15 lus gir et dødelighetsestimat på 95%.

Til tross for at de tilgjengelige tall fra Fylkeveterinæren i Hordaland og Sogn og Fjordane for gjennomsnittlig lusekonsentrasjon i oppdrettsanleggene i regionen for april 2001 er under tiltaksgrensen på 0.5 kjønnsmodne hunnlus som fastsatt i Luseforskriften fra Veterinærmyndighetene, **observeres i år et påslag av lus på utvandrende laks som har ført til at det meste av årets smolt av laks fra Sognefjorden med overveiende sannsynlighet allerede har dødd ut. Selv om årets hydrografiske situasjon er spesiell, viser de siste års resultater at påslagene er for høye i Sognefjorden og at nedgangen i de ville bestandene må forventes å fortsette uavhengig av om fisket på innvandrende fisk stoppes. I dagens dramatiske situasjon vurderes kun tiltak som øker overlevelsen hos utvandrende postsmolt å kunne ha de ønskete effekter.**

**Hva var lusesituasjonen i
oppdrettsanleggene den gangen?**

Skal se nærmere på Hordaland og

Sogn og Fjordane for

1997 og sammenligne med 2015

Tall for lus i oppdrett fra Dyrehelsetilsynet

1997

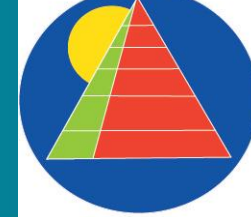
Lusdata 1996-97 Dyrehelsetilsynet [Kompatibilitetsmodus] - Excel

U32

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
1	Lakselus - 1996/1997															
2																
3																
4	Fylke	Reg. Kom.	Konsj. nr	Lok. kommune	Lokalitetsnavn	Nov - Ant. lus	Nov - Ant. beh.	Des - Ant. lus	Des - Ant. beh.	1n - Ant. lus	1n - Ant. beh.	Febr - Ant. lus	Febr - Ant. beh.	Mars - Ant. lus	Mars - Ant. beh.	April - Ant. lus
5	Hordaland	or	19	Askøy	Hop i askøy	2	1	2	1	0	1	0	1	0	0	1
6	HORDALAND	f	8	Askøy	Trætteosen											
7	HORDALAND	f	9	Askøy	Berlandsøy											
8	HORDALAND	or	19	Askøy	Ask											
9	Hordaland	av	1	Austevoll	Tveitnesvik	3	0	3	0	4	0	4	0	1	1	1
10	Hordaland	av	1	Austevoll	Skottberg	2	0	3	0	4	0	5	0	1	1	2
11	Hordaland	av	11	Austevoll	Boghen/Rostøy	3	0	2	0	2	0	4	0	3	0	4
12	Hordaland	av	13	Austevoll	Sauaneset	0	0									
13	Hordaland	av	19	Austevoll	S. av Trælsøy											0
14	HORDALAND	av	1	Austevoll	Lunnøy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15	HORDALAND	av	1	Austevoll	Økshammer											
16	HORDALAND	av	3	Austevoll	Bakholmen											
17	HORDALAND	av	3	Austevoll	Gjengane	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18	HORDALAND	av	3	Austevoll	Bogen/Rostøy											
19	HORDALAND	av	4	Austevoll	Laugarøy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20	HORDALAND	av	4	Austevoll	Mågabølet											
21	HORDALAND	av	6	Austevoll	Ståløy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	HORDALAND	av	6	Austevoll	Langøy	2	0	2	0	3	0	3	0	4	0	4
23	HORDALAND	av	7	Austevoll	Kamsøy/Ståløy					0	0	0	0	0	0	0
24	HORDALAND	av	8	Austevoll	Knøysund											
25	HORDALAND	av	8	Austevoll	Kviksholmen											
26	HORDALAND	av	10	Austevoll	Spissøy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
27	HORDALAND	av	11	Austevoll	Tobbholmen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
28	HORDALAND	av	14	Austevoll	Hevringen	1										2
29	HORDALAND	av	14	Austevoll	Buholmsundet											0
30	HORDALAND	av	17	Austevoll	Stegavågen											
31	HORDALAND	av	17	Austevoll	N av Kjøholmen	0										
32	HORDALAND	av	18	Austevoll	Brevikskjæret	4	0	3	0	4	0	3	0	4	0	5
33	HORDALAND	av	18	Austevoll	Ternholmen	5	0	4	0	4	0	4	0	5	0	5
34	HORDALAND	av	19	Austevoll	Ø. av Sjøbuholmen	2	0	3	0	2	0	4	0	3	0	3
35	HORDALAND	av	19	Austevoll	SØ av Trælsøyskjeeret											
36	HORDALAND	av	20	Austevoll	Flathl./Rongen	2	0	2	0	4	0	3	0	5	1	3
37	HORDALAND	av	21	Austevoll	Kuvik											
38	HORDALAND	av	22	Austevoll	V. av Høne Paraksholmen											0

Registreringer Ark9 Ark10 Ark11 Ark12 Ark13 Ark14 Ark15 Ark16

Lusproduksjon SF og Hordaland 1997 og 2015

Ecosystem
Based

- Mengde laks slaktet. Ca 2.6 ganger større produksjon
  - 1997: 101.000 tonn (Fiskeridirektoratet)
  - 2015: 265.000 tonn (Fiskeridirektoratet)
- April 1997: **4,48 lus** pr laks i snitt Hordaland og SF (Dyrehelsetilsynet)
- April 2015: **0.1 lus** pr laks i snitt Hordaland og SF (Lusedata.no)
- Lusproduksjon 1997: 452
- Lusproduksjon 2015: 26,5
- Det vil si ca 17 ganger mer luslarver i H/SF i 1997 enn i 2015

Lakselus på Vestlandet 1992 - 2010

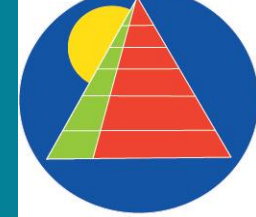
Bestandseffekt på laks

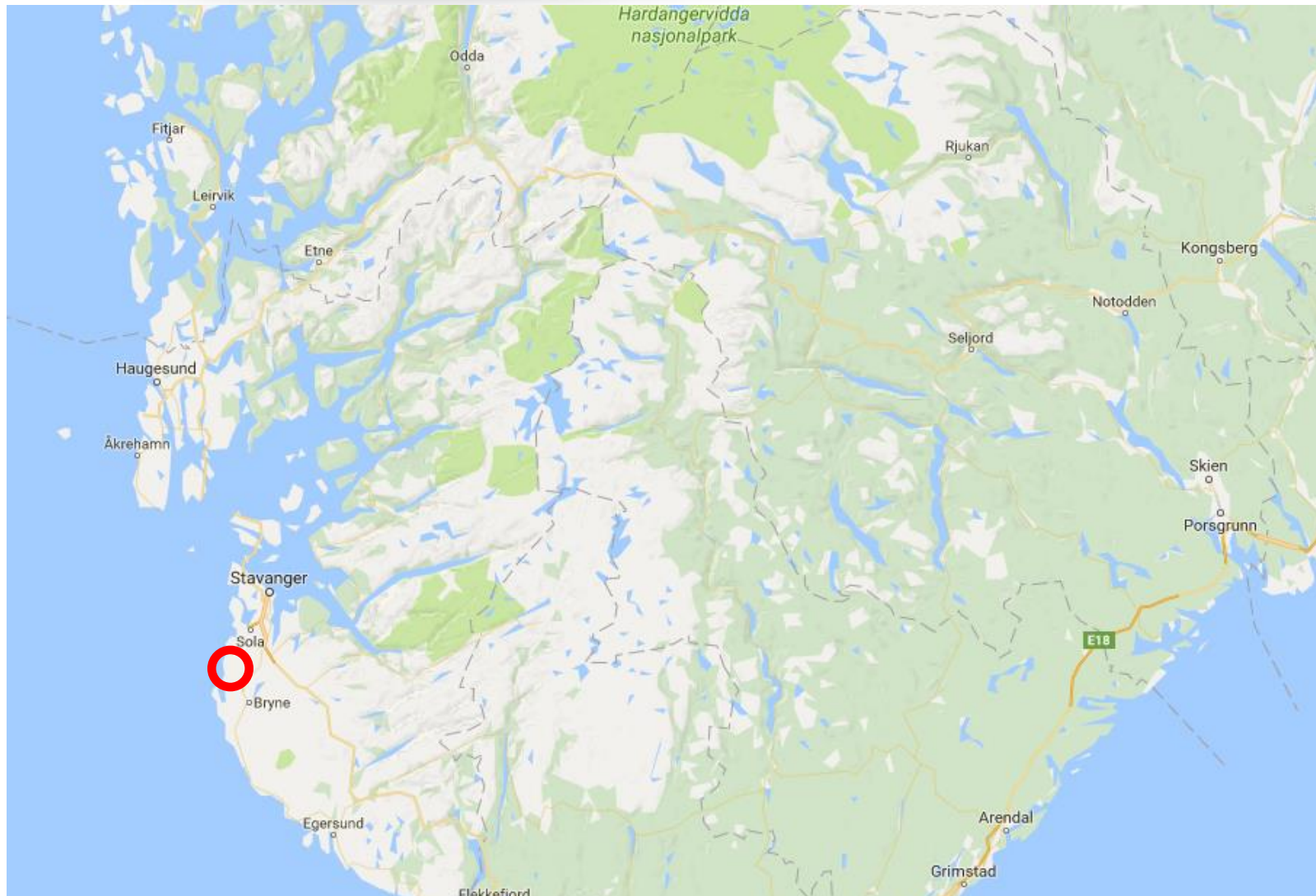
R
A
P
P
O
R
T

Rådgivende Biologer AS 1516

Figgjo

Ecosystem
Based

○ Ervik

○ Eid

○ Nausta

○ Lone

○ Os

○ Etne

○ Vormo

○ Figgjo

Norge

Lillehammer

Bergen

Oslo

Drammen

Haugesund

Fredrikstad

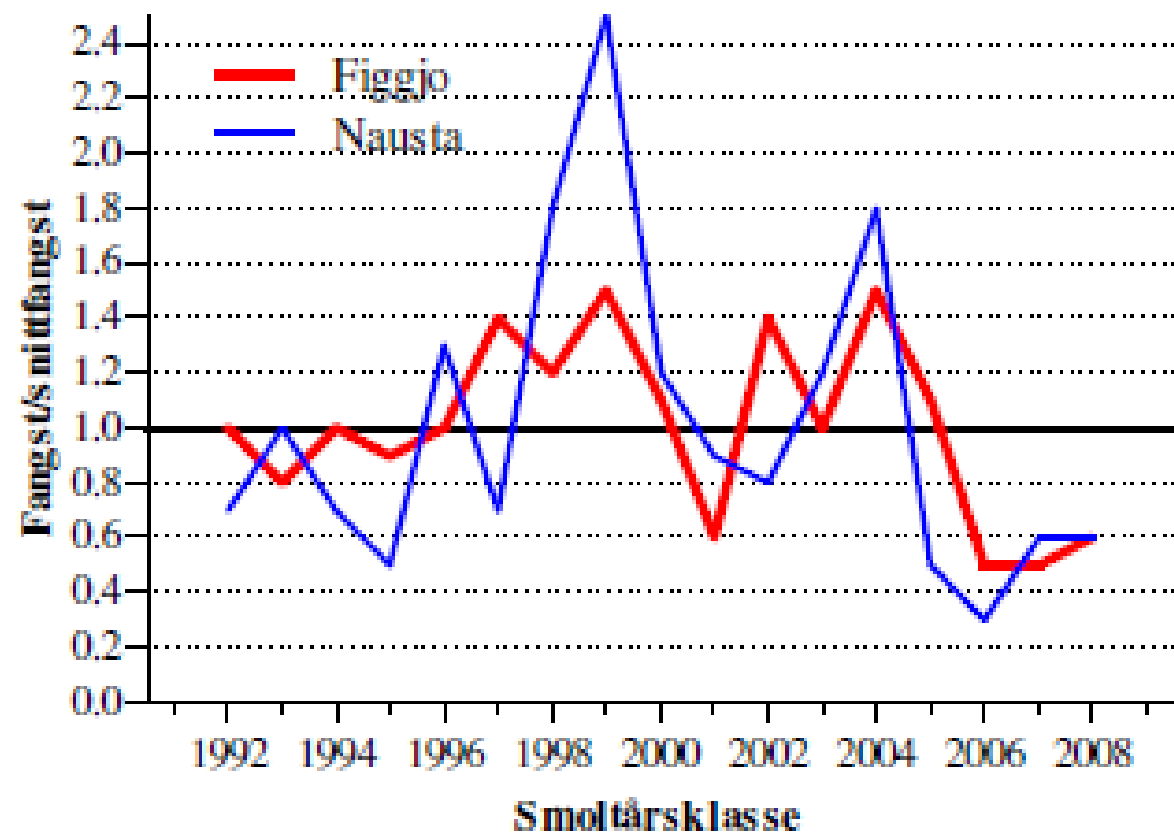
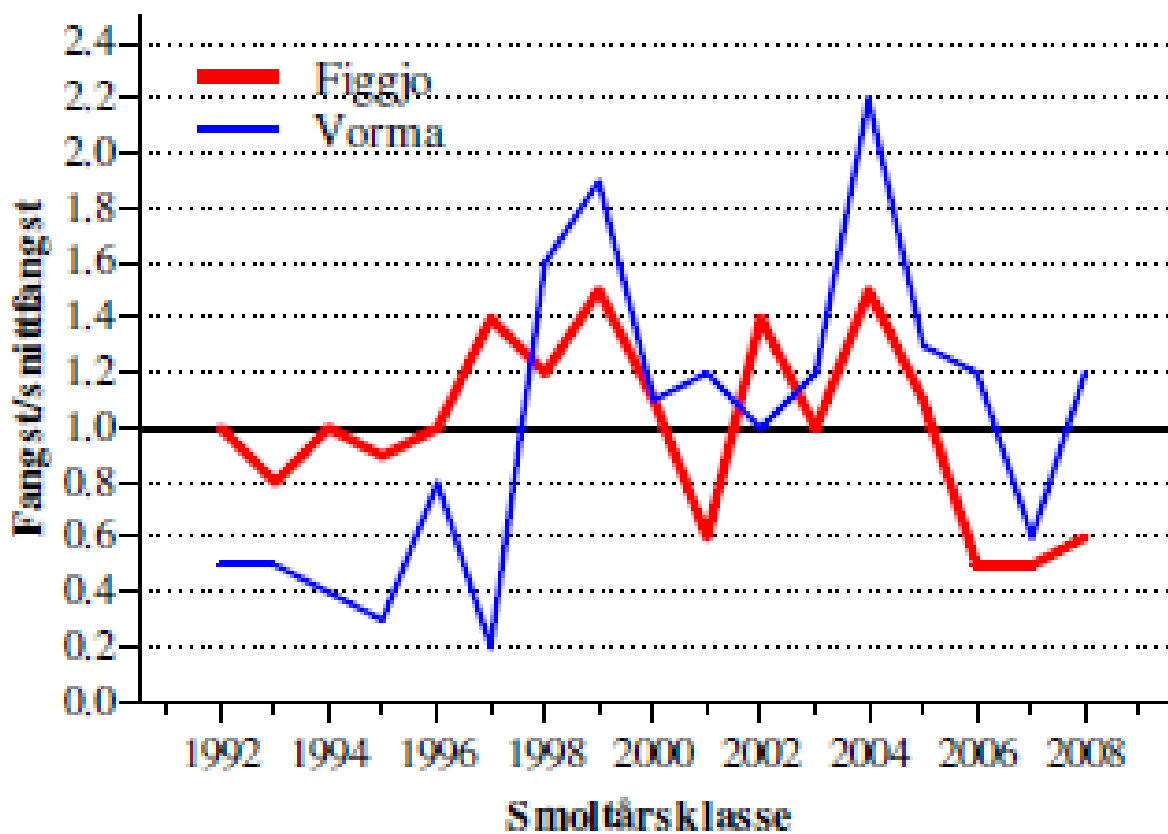
Stavanger

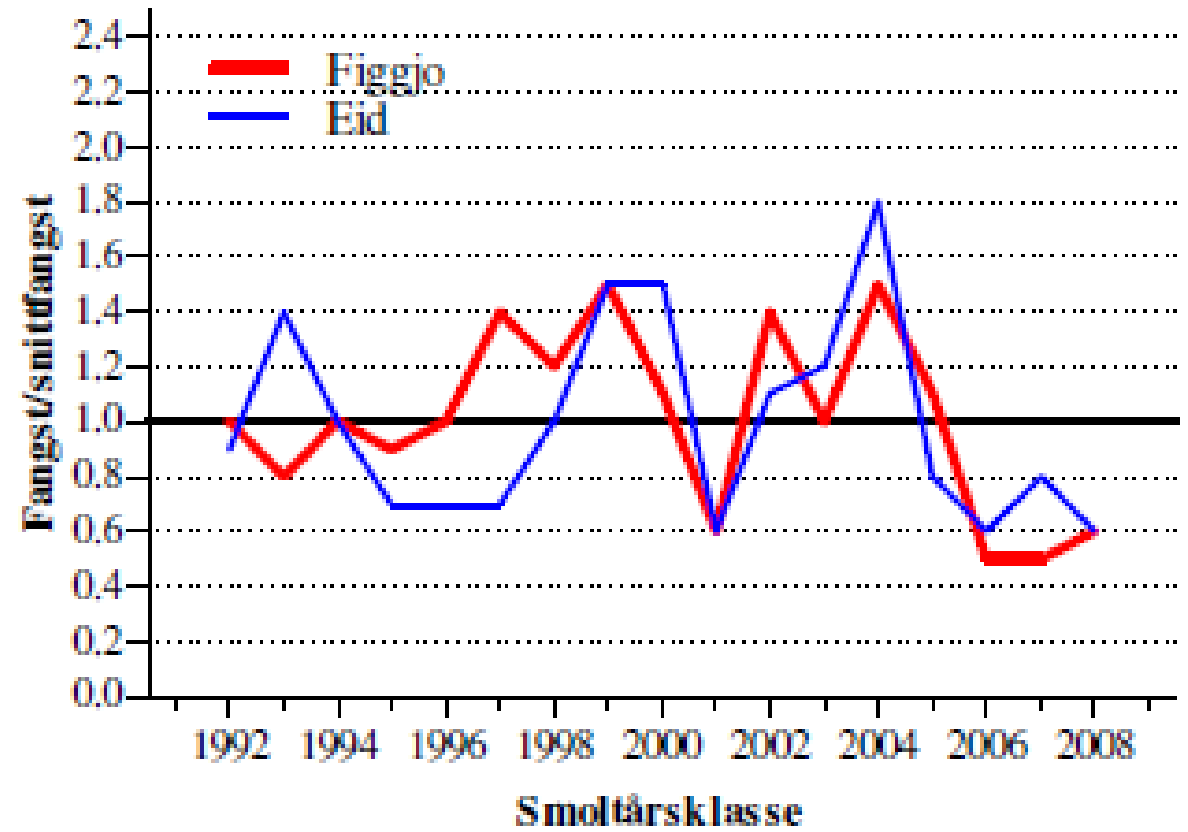
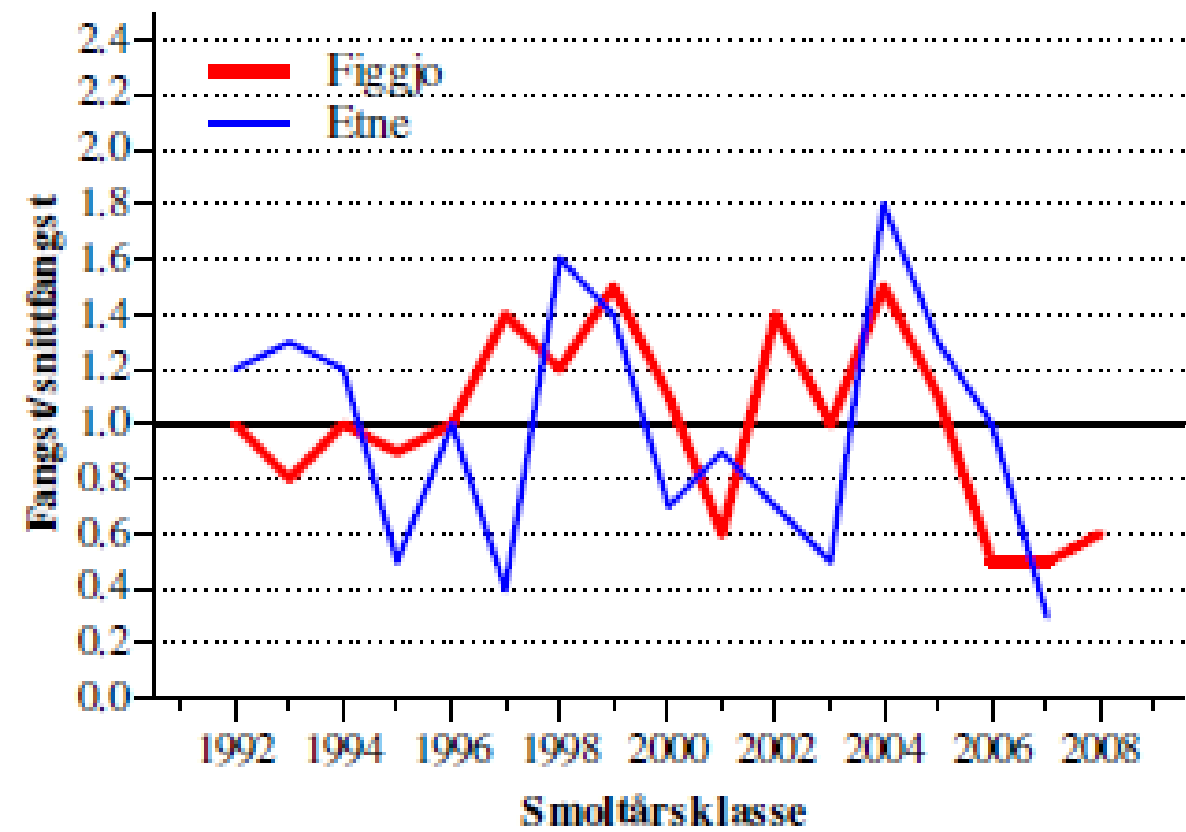
Kristiansand

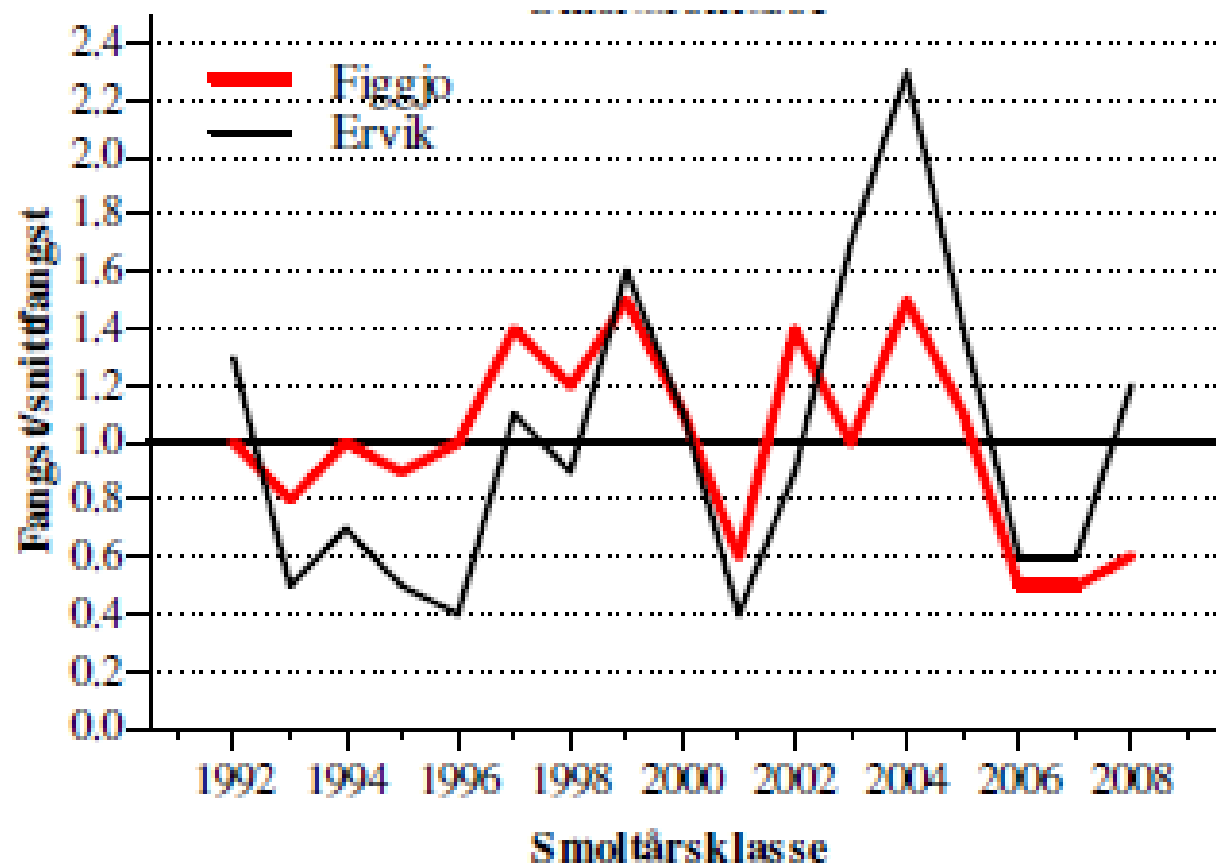
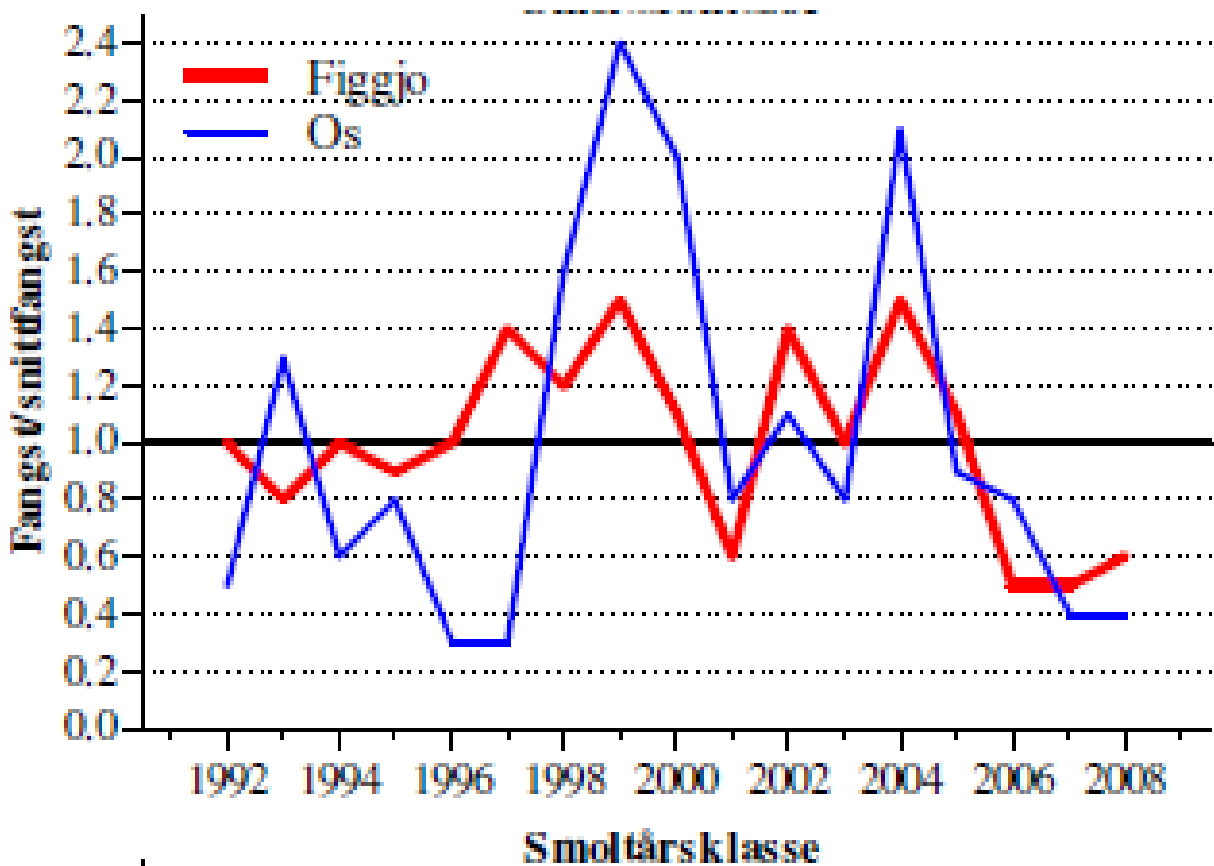
Smoltår	Område/elv; Fangst av vill laks i elv av smoltårsklassar							
	Jæren Figgjo	Ryfylke Vorma	Hard. Etne	Bjørnefj. Os	Osterfj. Lone	Sunnfj. Nausta	Nordfj. Eid	Stad Ervik
1992	2491*	164	755	115	120	898	412	185
1993	1914	169	846	299	57	1323	622	67
1994	2383	118	777	132	133	876	438	108
1995	2346	85	358	191	135	624	327	71
1996	2511	250	651	68	44	1637	318	56
1997	3590	59	271	67	92	823	289	161
1998	3056	523	1028	370	282	2286	460	130
1999	3791	607	929	536	235	3155	685	236
2000	2676	354	488	445	299	1498	648	155
2001	1516	390	576	173	238	1092	262	51
2002	3521	329	480	257	750	968	503	137
2003	2441	405	351	187	323	1577	552	240
2004	3819	711	1201	486	445	2219	790	333
2005	2724	433	874	199	196	660	340	204
2006	1187	379	667	172	193	319	281	80
2007	1205	197	227	87	128	816	336	85
2008	1389	386		97	134	737	287	174
Snitt	2503	327	655	228	224	1265	444	145
St. avvik	867	184	283	149	171	732	164	78
Min	1187	59	227	67	44	319	262	51
Maks	3819	711	1201	536	750	3155	790	333

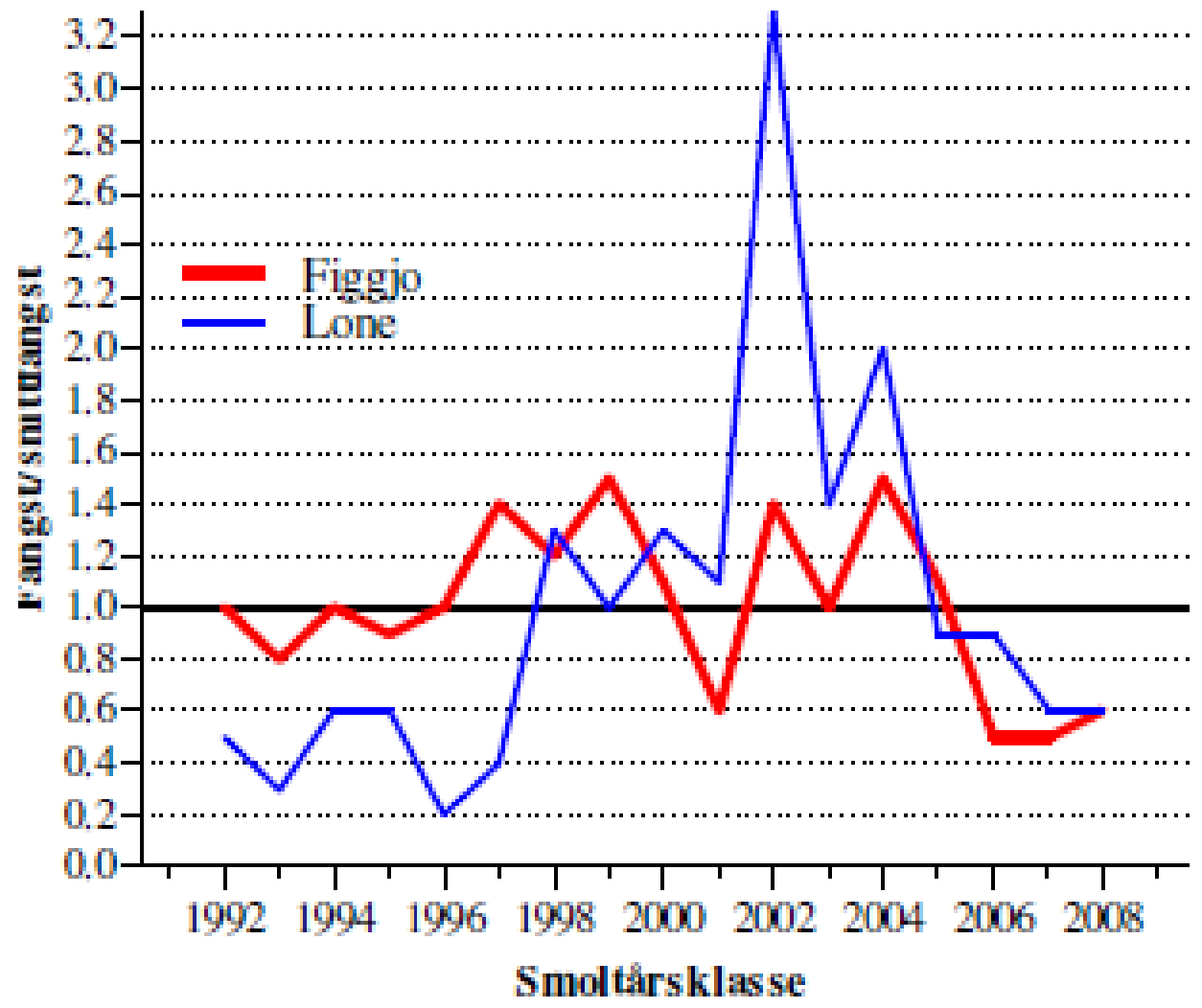

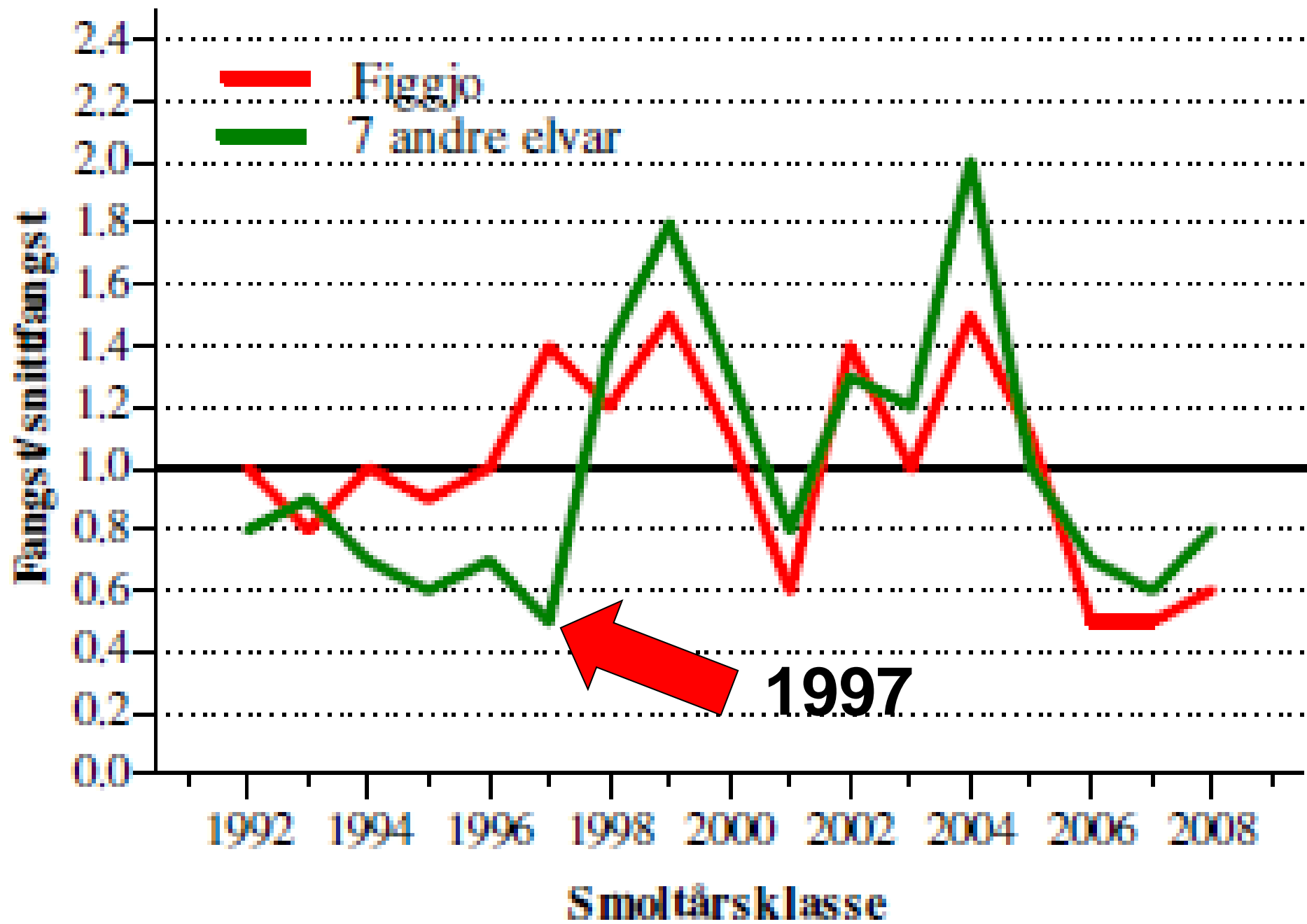
Smoltår	Område/elv; Relativ fangst av vill laks i elv av smoltårsklassar								
	Jæren Figgjo	Ryfylke Vorma	Hard. Etne	Bjørnefj. Os	Osterfj. Lone	Sunnfj. Nausta	Nordfj. Eid	Stad Ervik	Snitt 7 elvar
1992	1,0	0,5	1,2	0,5	0,5	0,7	0,9	1,3	0,8
1993	0,8	0,5	1,3	1,3	0,3	1,0	1,4	0,5	0,9
1994	1,0	0,4	1,2	0,6	0,6	0,7	1,0	0,7	0,7
1995	0,9	0,3	0,5	0,8	0,6	0,5	0,7	0,5	0,6
1996	1,0	0,8	1,0	0,3	0,2	1,3	0,7	0,4	0,7
1997	1,4	0,2	0,4	0,3	0,4	0,7	0,7	1,1	0,5
1998	1,2	1,6	1,6	1,6	1,3	1,8	1,0	0,9	1,4
1999	1,5	1,9	1,4	2,4	1,0	2,5	1,5	1,6	1,8
2000	1,1	1,1	0,7	2,0	1,3	1,2	1,5	1,1	1,3
2001	0,6	1,2	0,9	0,8	1,1	0,9	0,6	0,4	0,8
2002	1,4	1,0	0,7	1,1	3,3	0,8	1,1	0,9	1,3
2003	1,0	1,2	0,5	0,8	1,4	1,2	1,2	1,7	1,2
2004	1,5	2,2	1,8	2,1	2,0	1,8	1,8	2,3	2,0
2005	1,1	1,3	1,3	0,9	0,9	0,5	0,8	1,4	1,0
2006	0,5	1,2	1,0	0,8	0,9	0,3	0,6	0,6	0,7
2007	0,5	0,6	0,3	0,4	0,6	0,6	0,8	0,6	0,6
2008	0,6	1,2		0,4	0,6	0,6	0,6	1,2	0,8
Snitt	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
St. avvik	0,4	0,6	0,4	0,7	0,8	0,6	0,4	0,5	0,4
Min	0,5	0,2	0,3	0,3	0,2	0,3	0,6	0,4	0,5
Maks	1,5	2,2	1,8	2,4	3,3	2,5	1,8	2,3	2,0

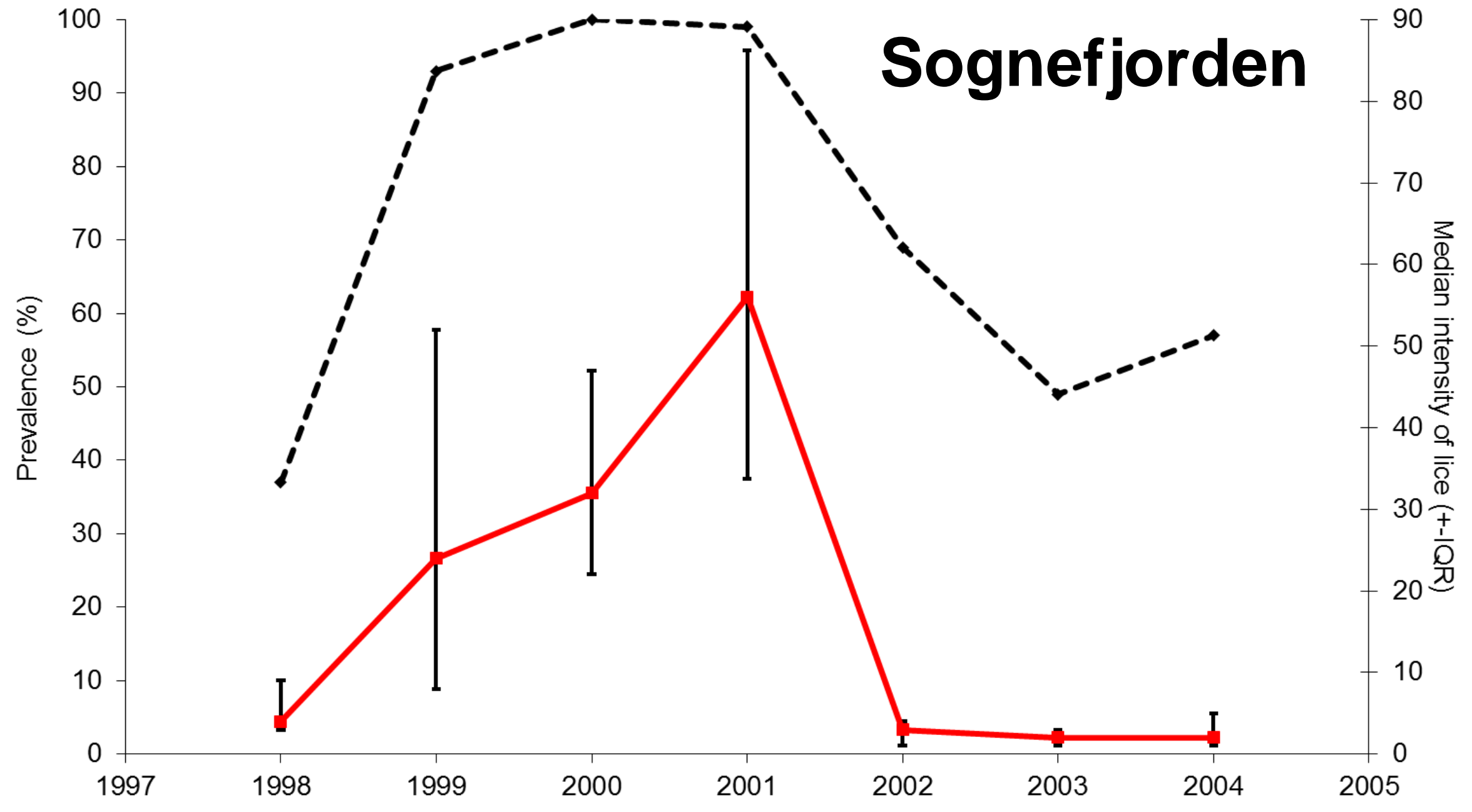

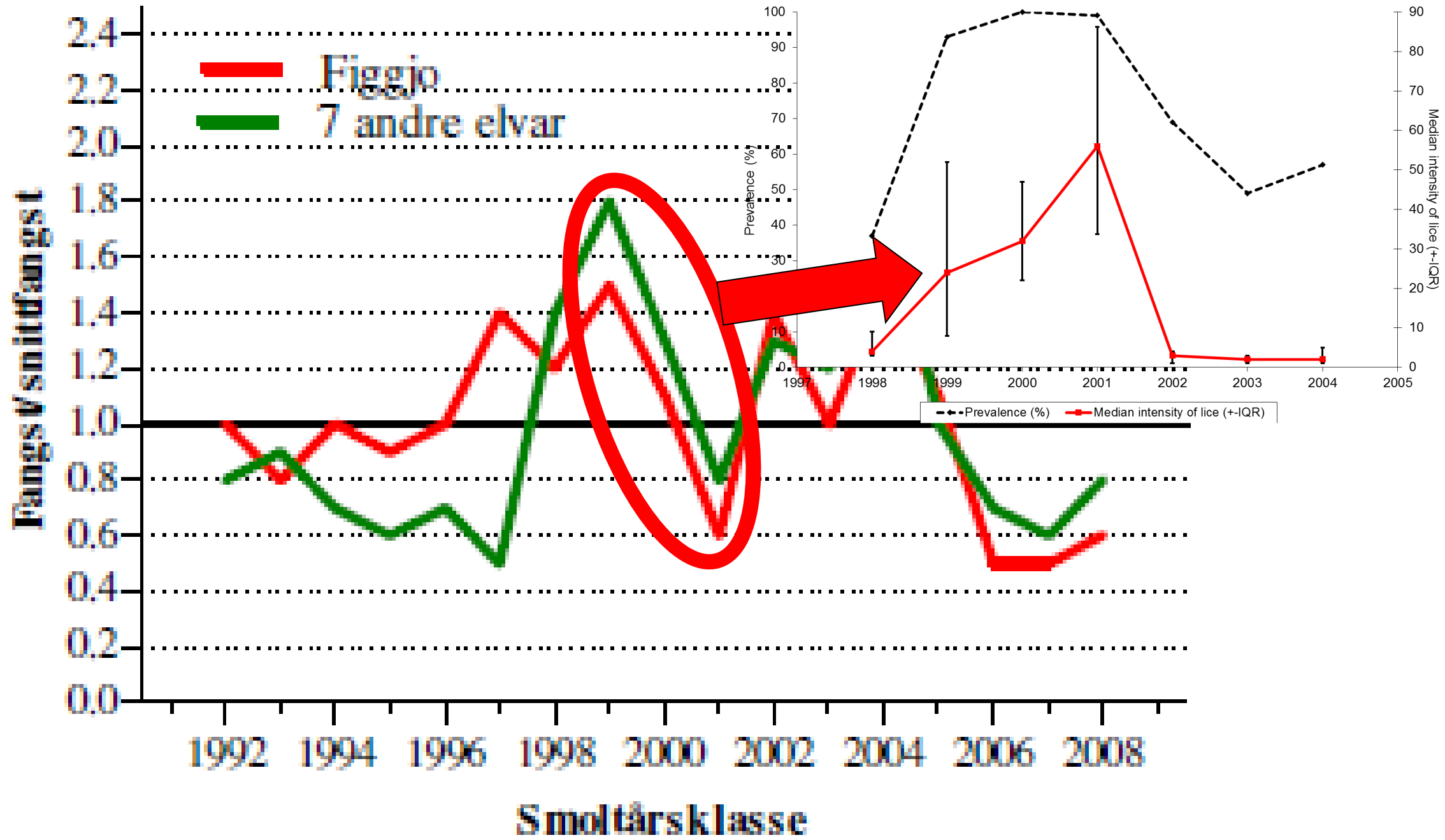

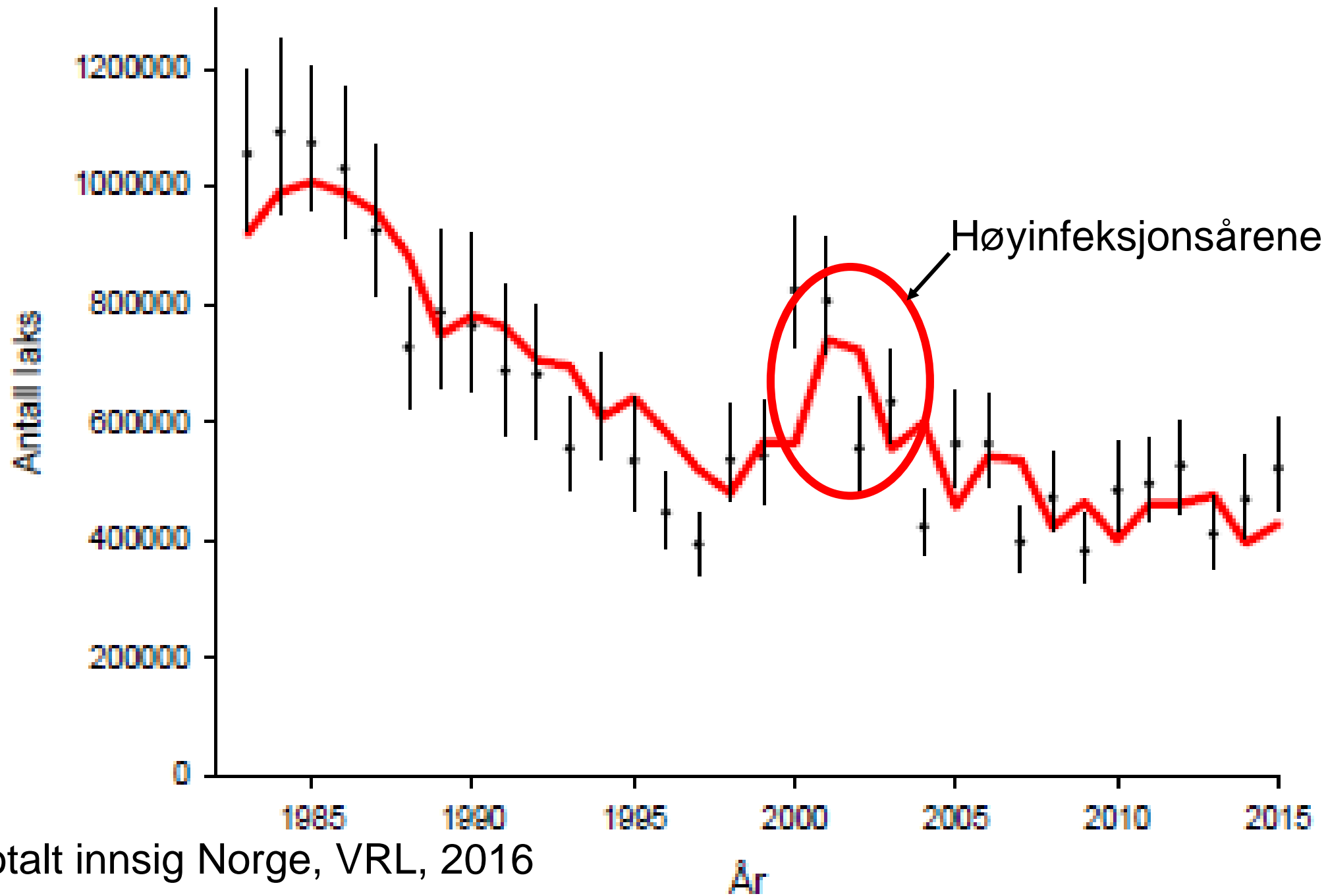
Sognefjorden

◆-Prevalence (%)   ■-Median intensity of lice (+-IQR)

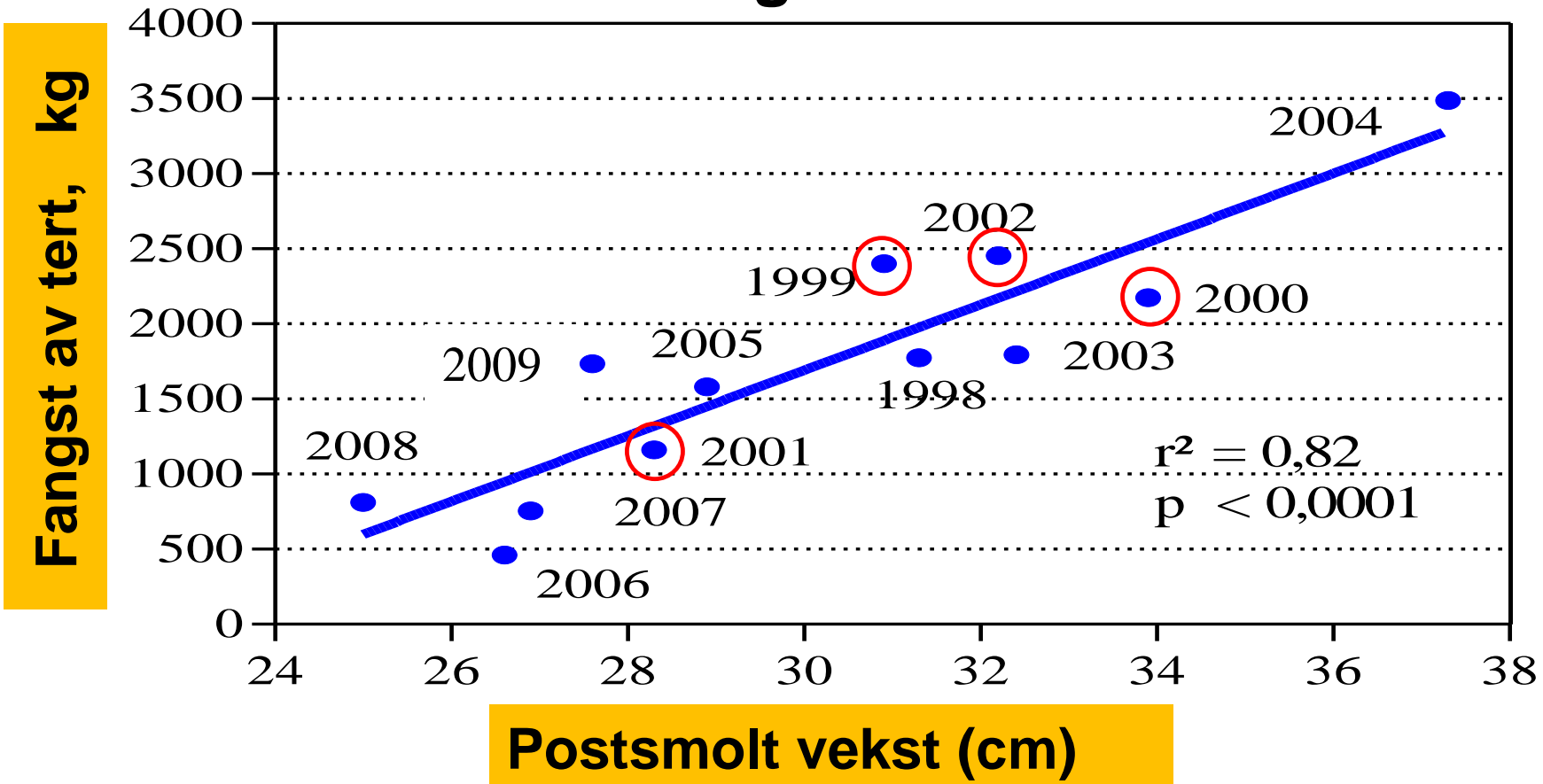

Totalt innsig Norge, VRL, 2016

Ingen effekt av mye lus på utvandrende lokalt

Sogn

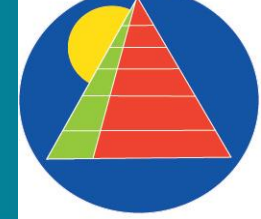
Den glemte rapporten

**Holst, Heuch, Finstad,
Bjørn, Asplin. 2005.**

Fra sammendraget

Forskningsresultater som fremkom utover 1990-tallet pekte på lakslus som en potensielt alvorlig populasjonregulerende faktor for norske laksebestander. Tiltak ble satt i verk, for eksempel i form av en veterinærforskrift i 1997 som regulerte hvor mange lus som var lovlig pr individ i oppdrettsanlegg. I dette prosjektet er det gjennomført en sammenlignende studie av interaksjoner mellom lakslus, oppdretts- og villaks i to norske fjordsystemer; Altafjorden og Sognefjorden. I Alta er prosjektets konklusjon at lakselus med stor sannsynlighet aldri har vært et problem for utvandrende villaks, mens i Sogn er situasjonen gått fra alvorlig i årene før 2002 til meget gode i 2002-2004. For sjøørret synes situasjonen mer uklar. I Altafjorden er det ikke observert

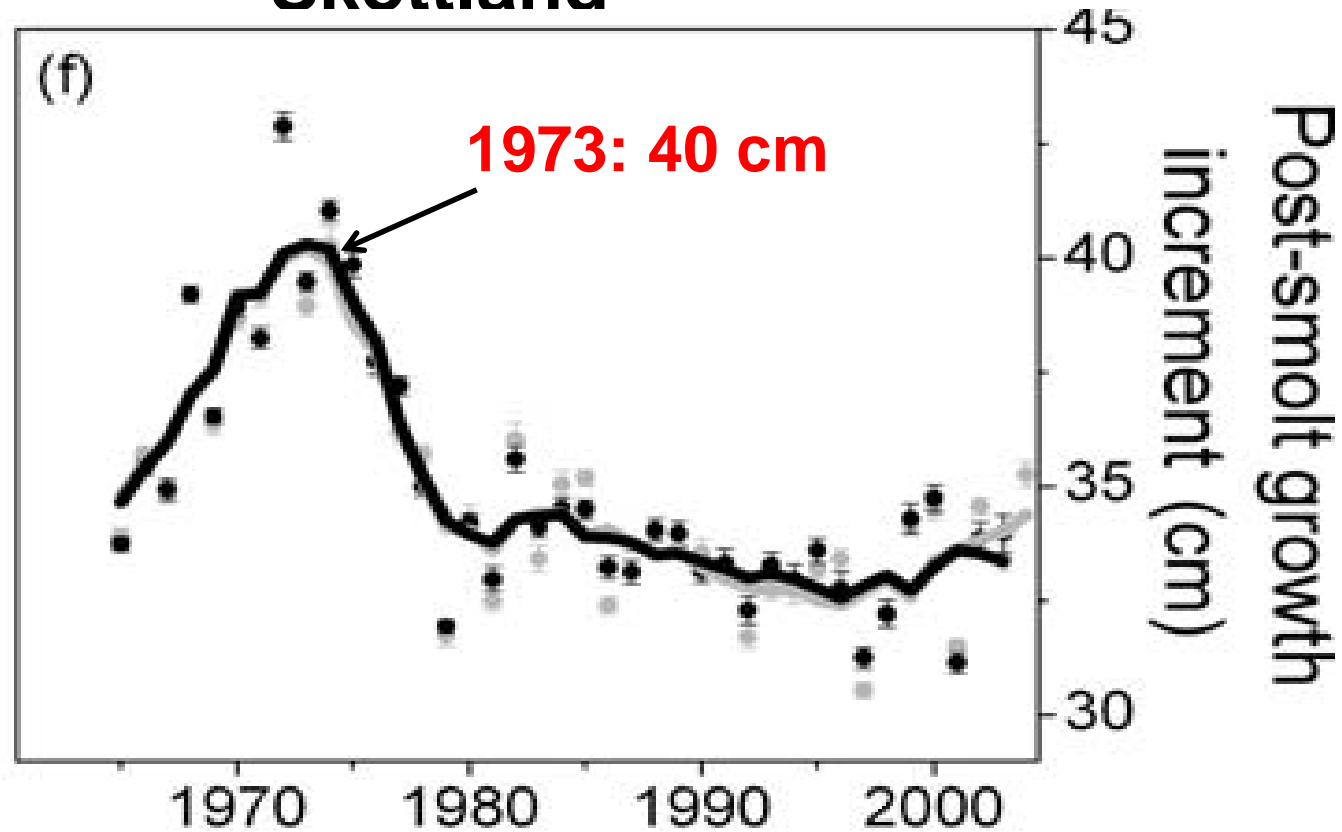

Ecosystem
Based

**Hva skjedde parallelt med
vekst og overlevelse av
laks i havet?**

Reduksjon sjøtilvekst postsmolt frem til nyttår, 1973-2009

Skottland

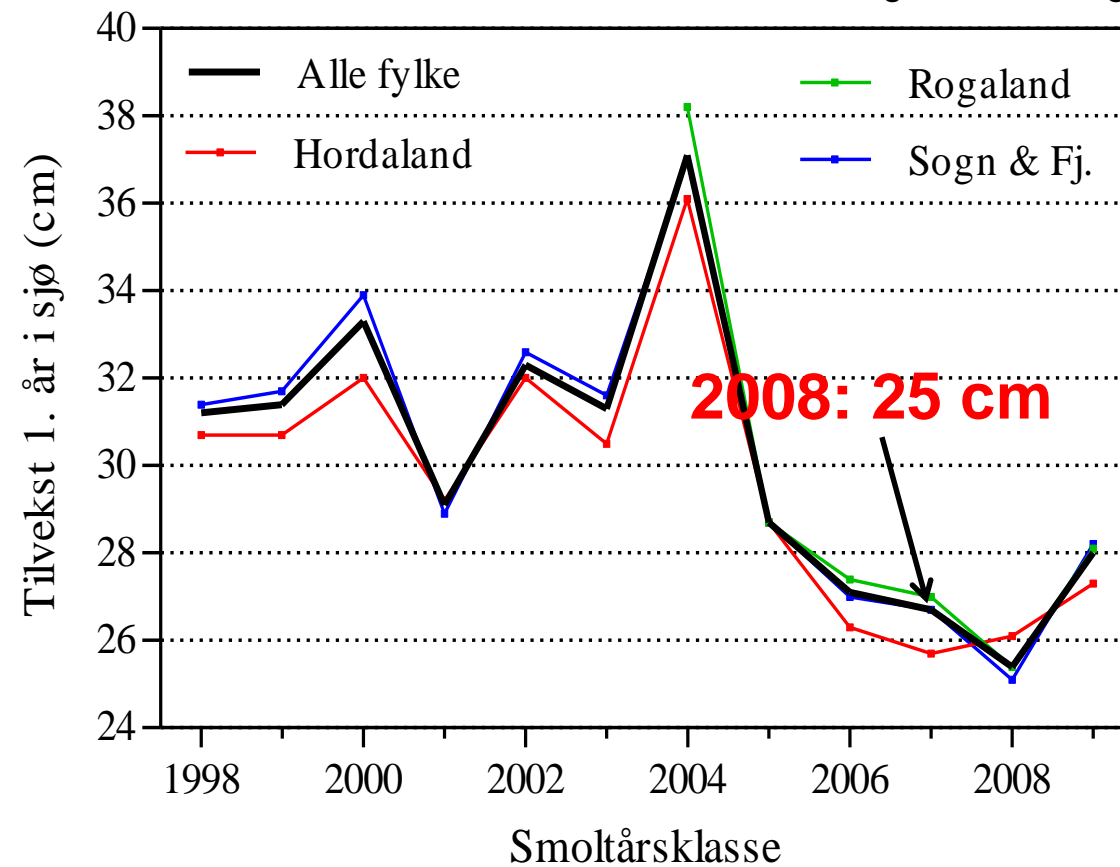

Reduksjon sjøtilvekst postsmolt frem til nyttår, 1973-2009

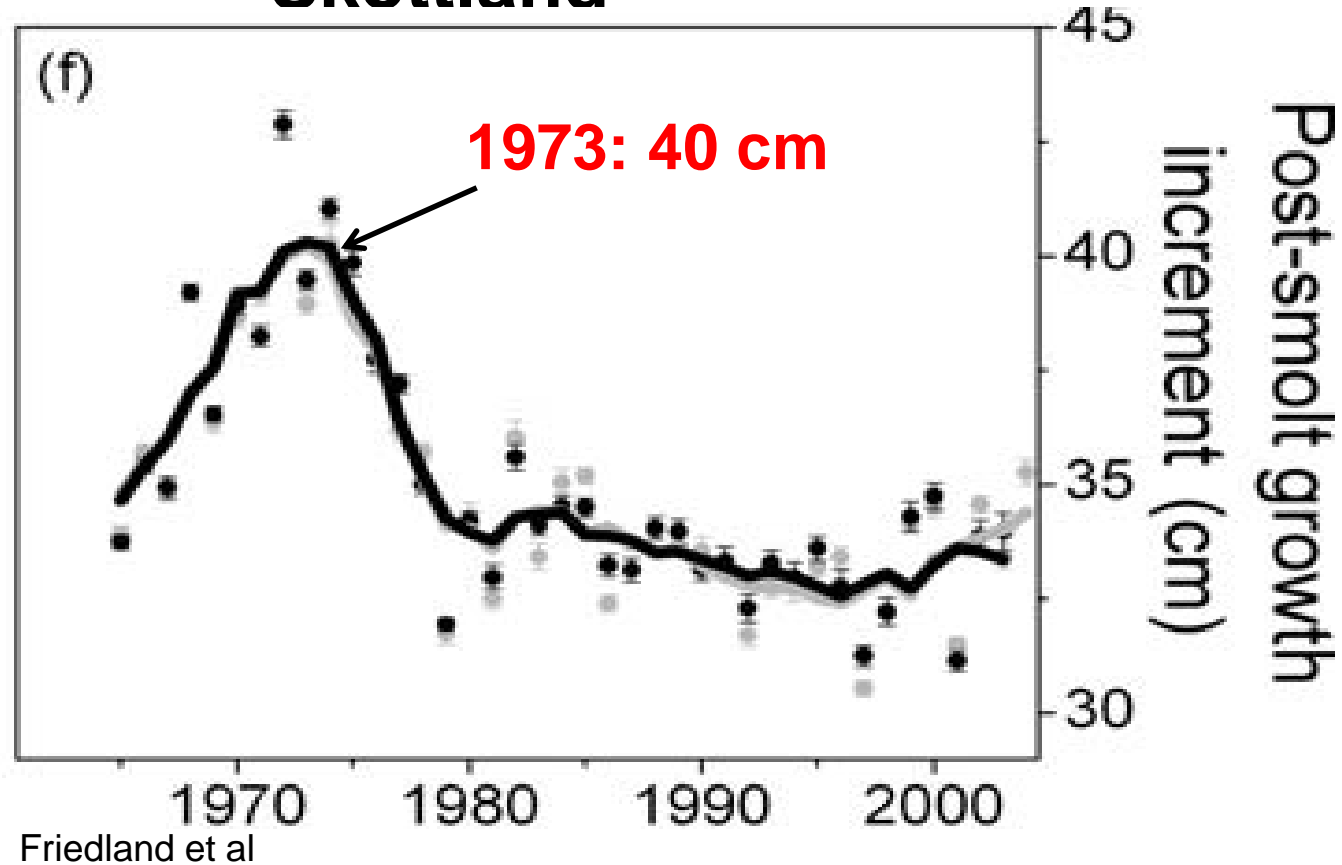
Vest Norge

Rådgivende Biologer

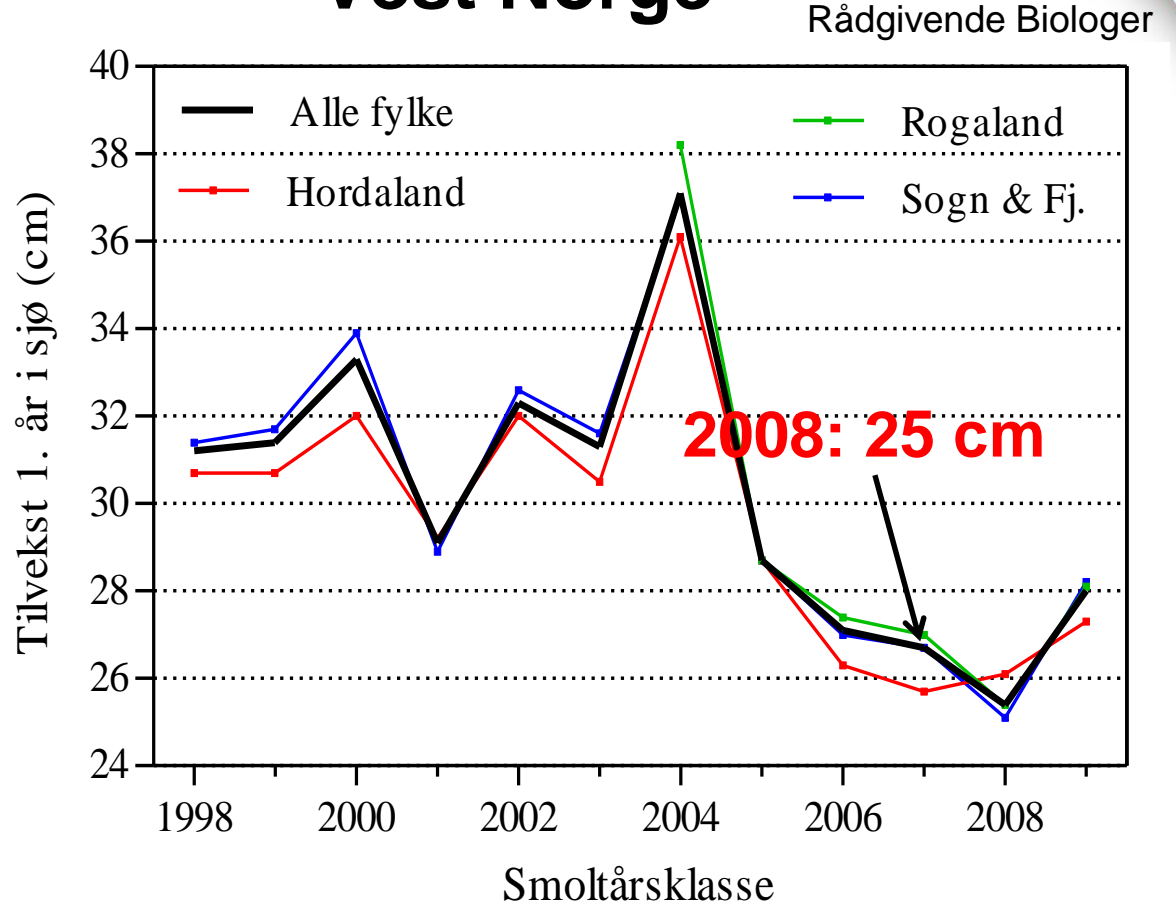

Reduksjon sjøtilvekst postsmolt frem til nyttår, 1973-2009

Skottland

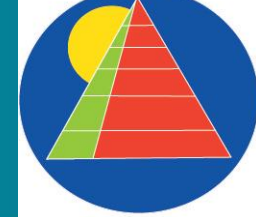
Vest Norge

Tilvekstreduksjon på ca 15 cm på 35 år, dvs 53 og 38 cm postsmolt ved nyttår

Sjøtilvekstendring 1973-2008

Ecosystem
Based

År	Kondisjon	Lengde	Vekt	Forskjell kilo	Pr dag gram
1973	1,3	53	1,94		
2008	1,3	38	0,71	1,22	5,8

Tilsvareer mellom ca 40-60 gram mat pr dag

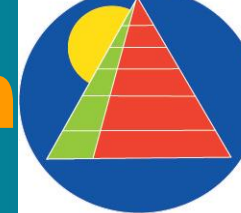
Sjøtilvekstendring 1973-2008

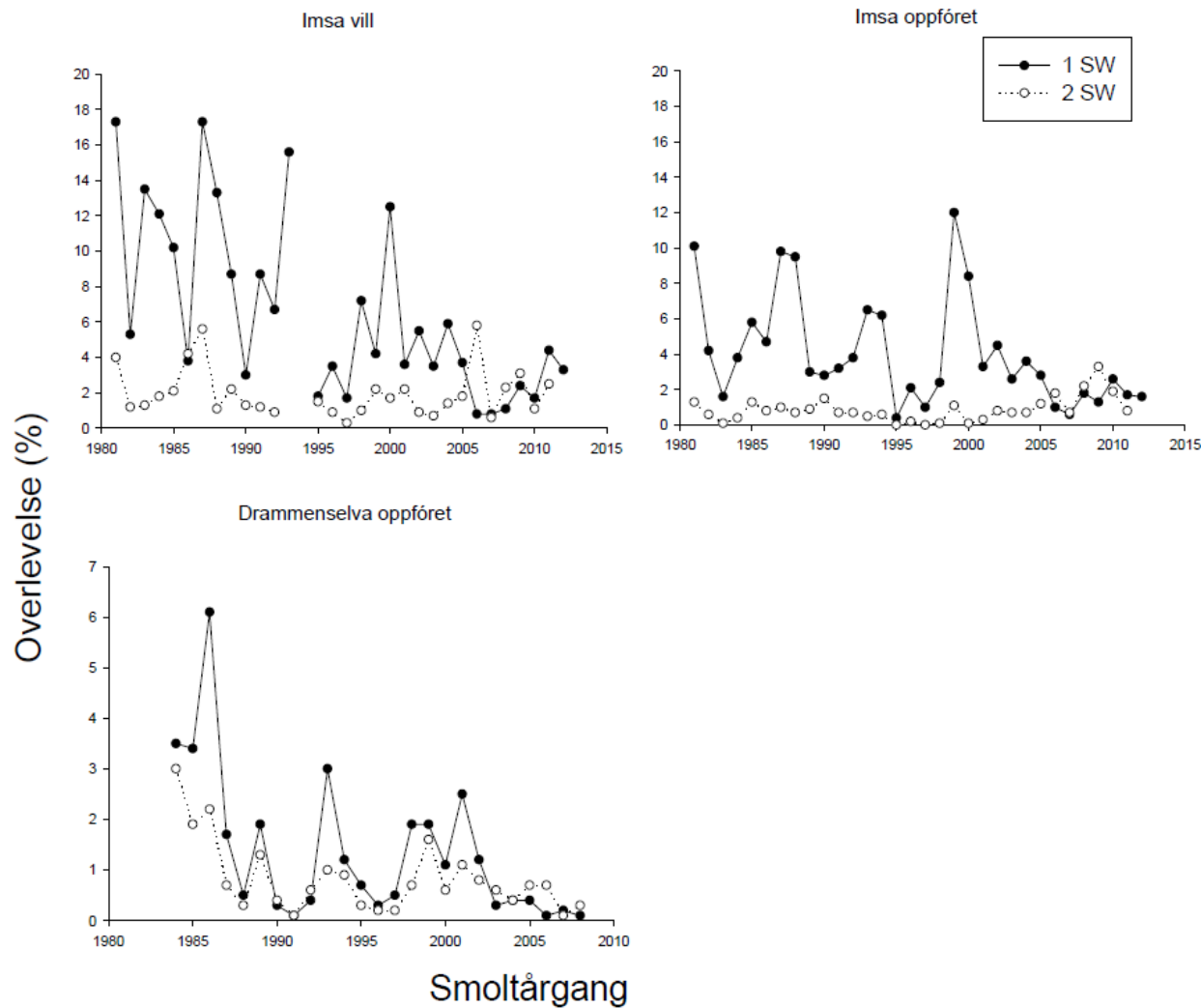
År	Kondisjon	Lengde	Vekt	Forskjell kilo	Pr dag gram
1973	1,3	53	1,94		
2008	1,3	38	0,71	1,22	5,8

Tilsvareer mellom ca 40-60 gram mat pr dag

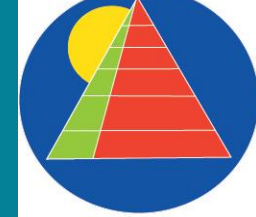
Overlevelse avtar parallelt med veksten

Ecosystem
Based

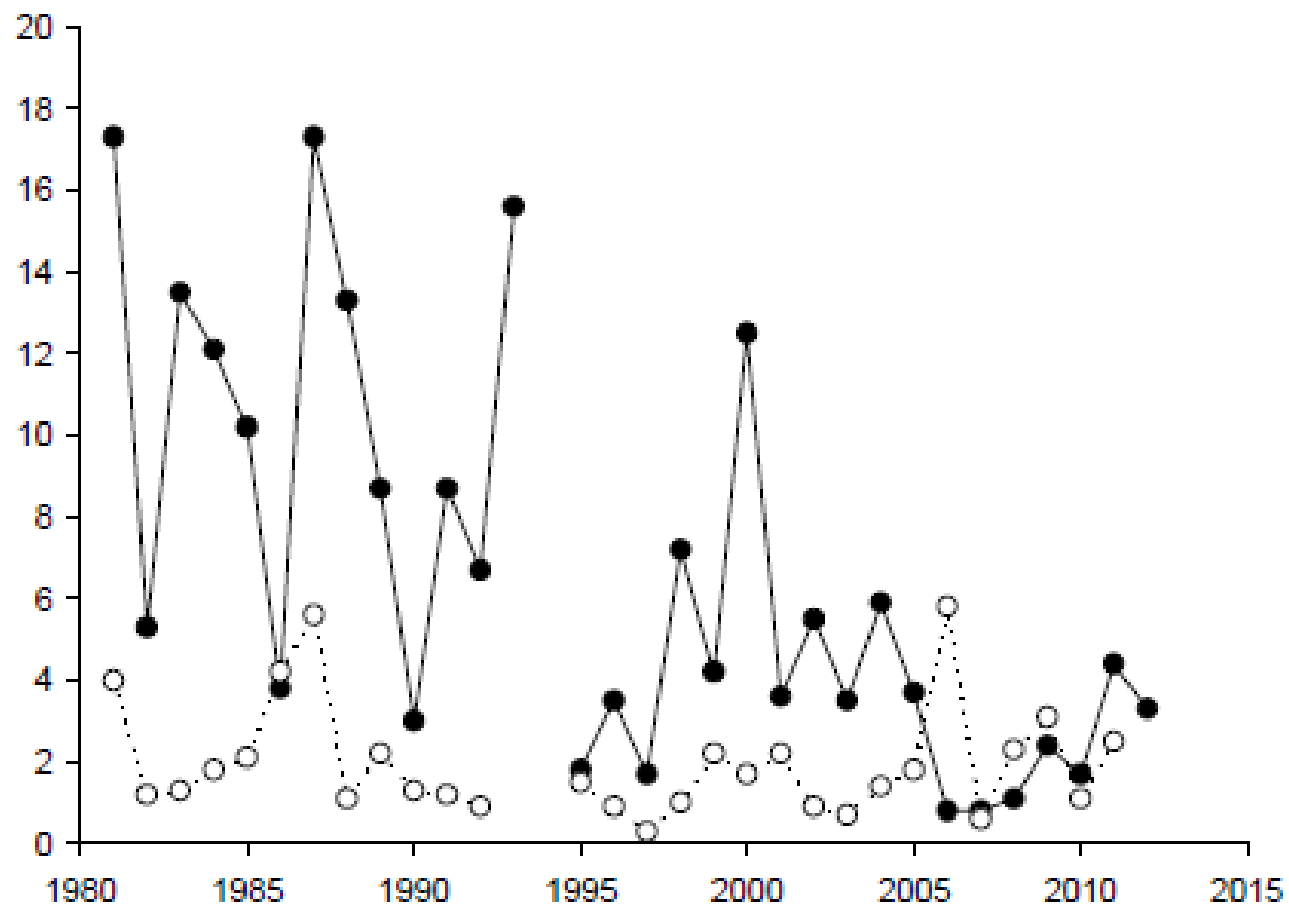

Imsa, kollaps

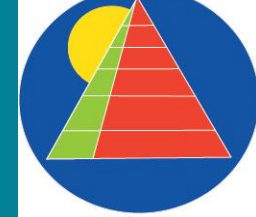

Ecosystem
Based

Imsa vill

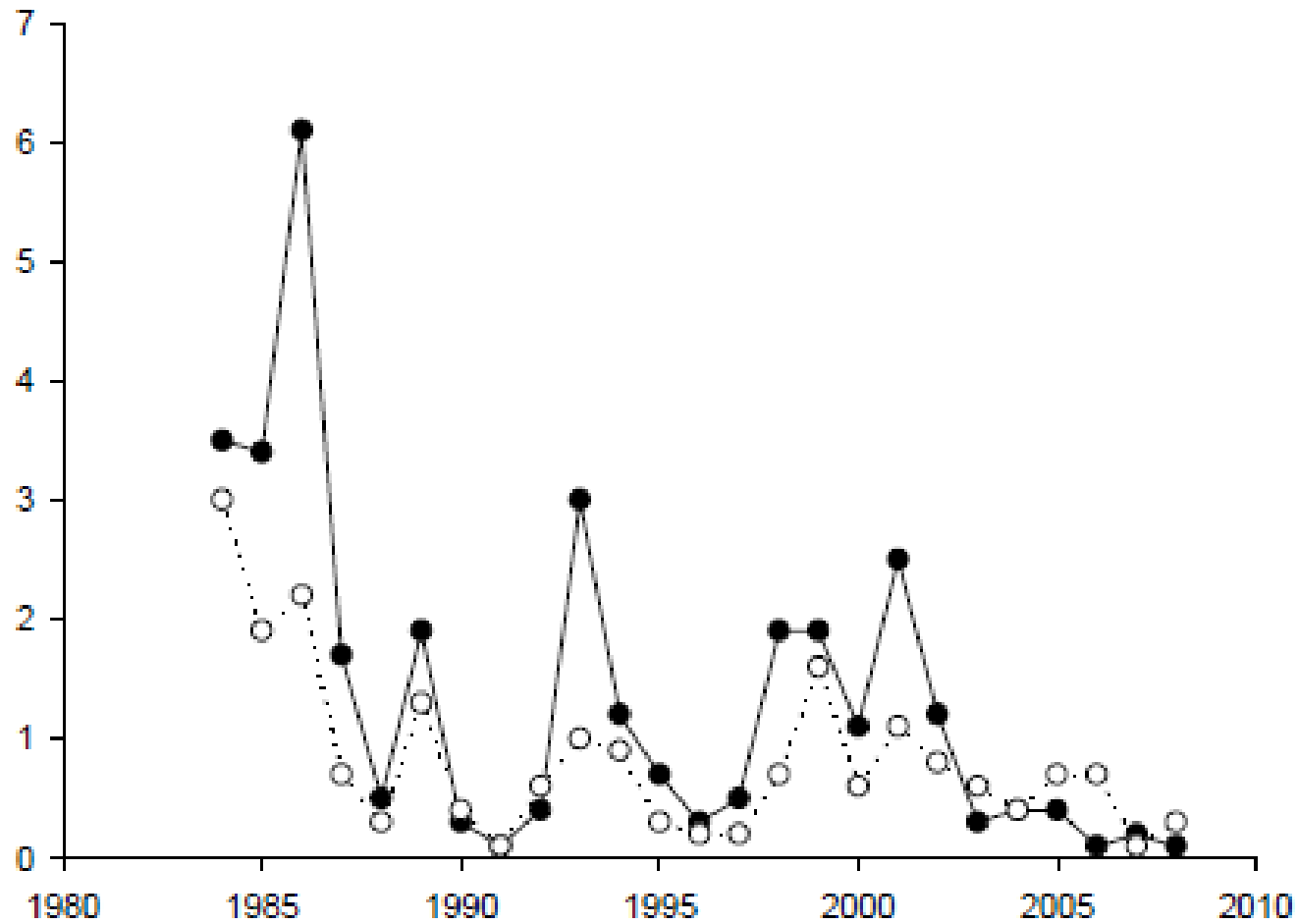

Drammenselva, kollaps

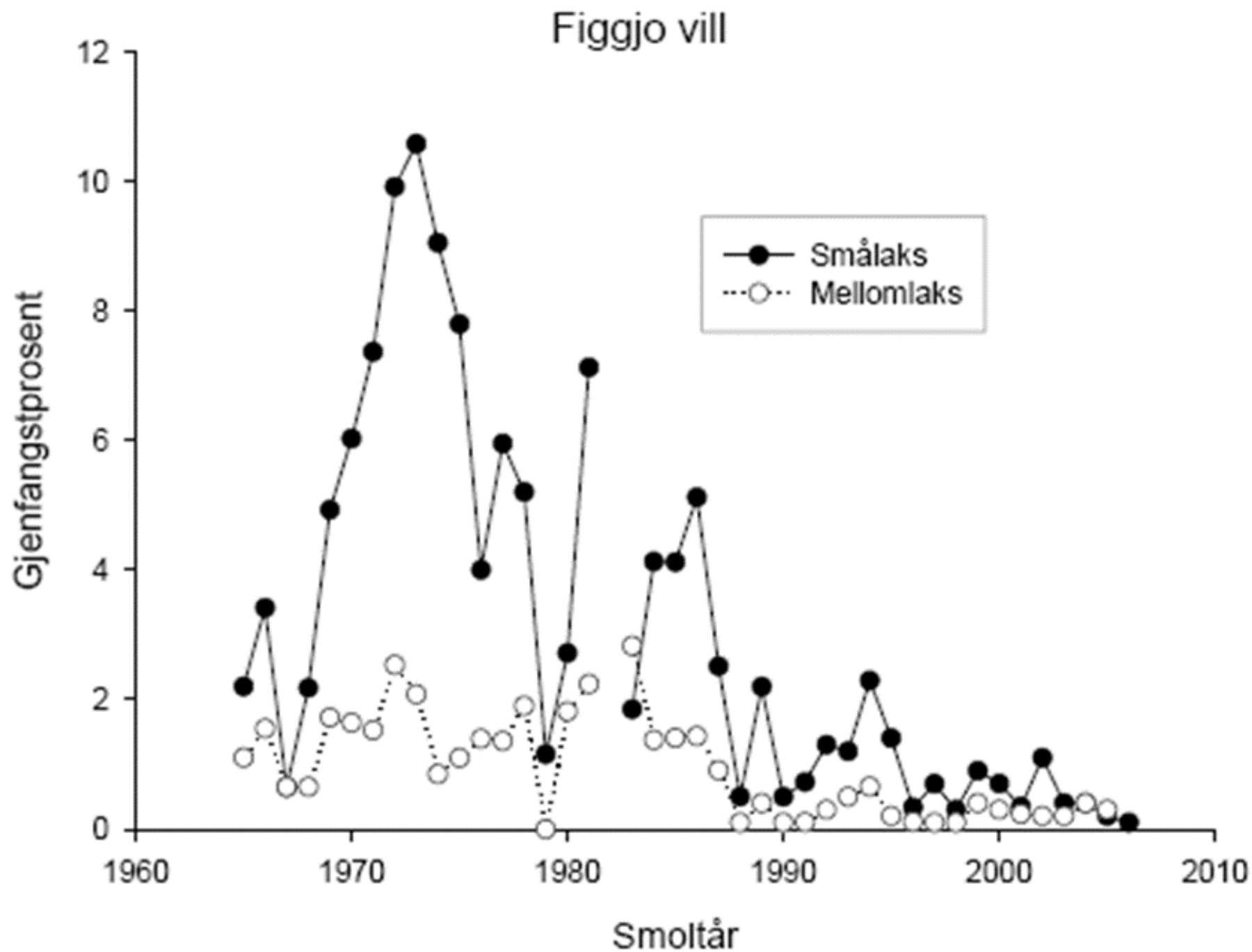

Ecosystem
Based

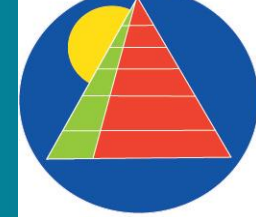
Drammenselva oppføret

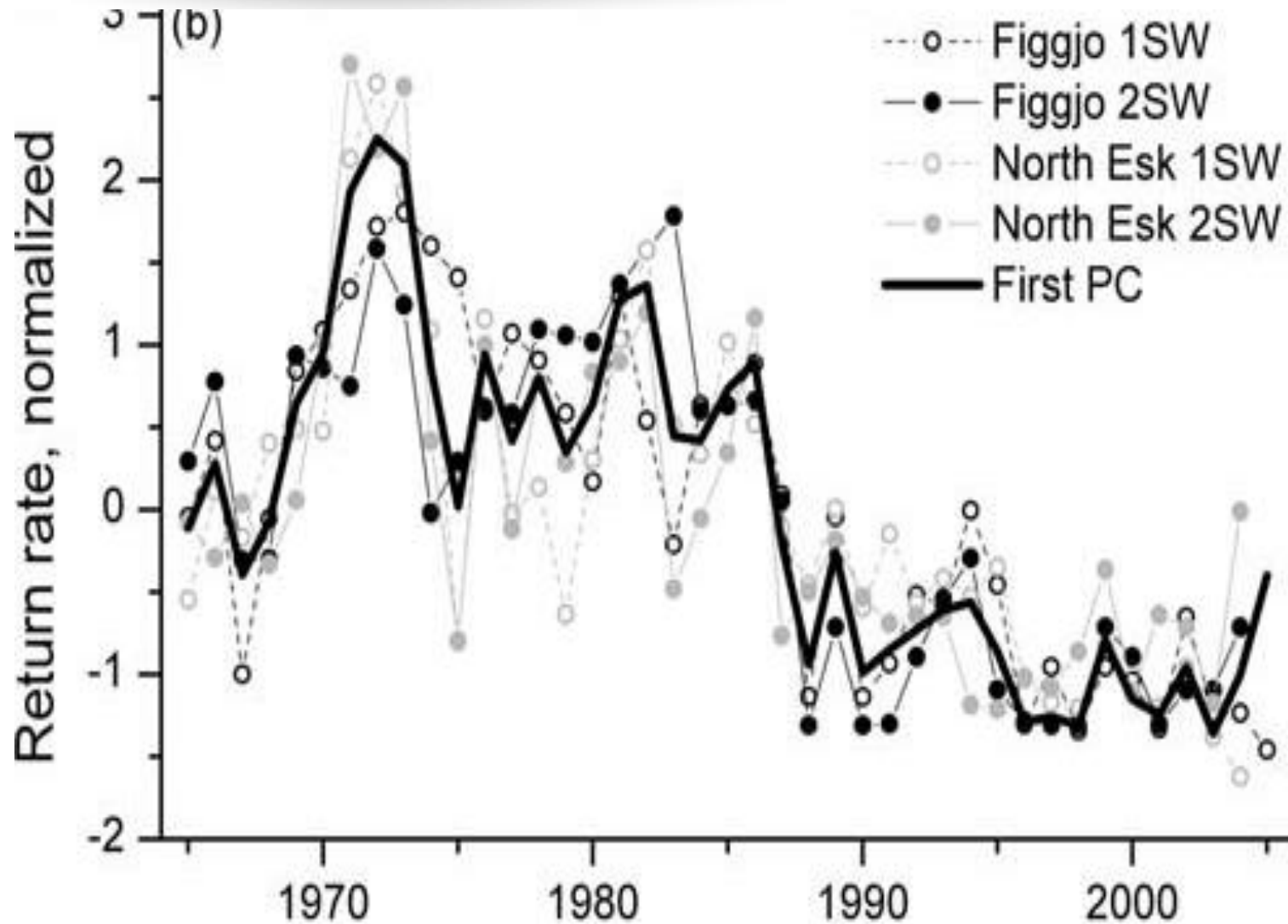
Jærelv:
Totalt
upåvirket av
oppdrett
Kollaps!

Figgjo og North Esk (Øst Skottland) Parallell kollaps!

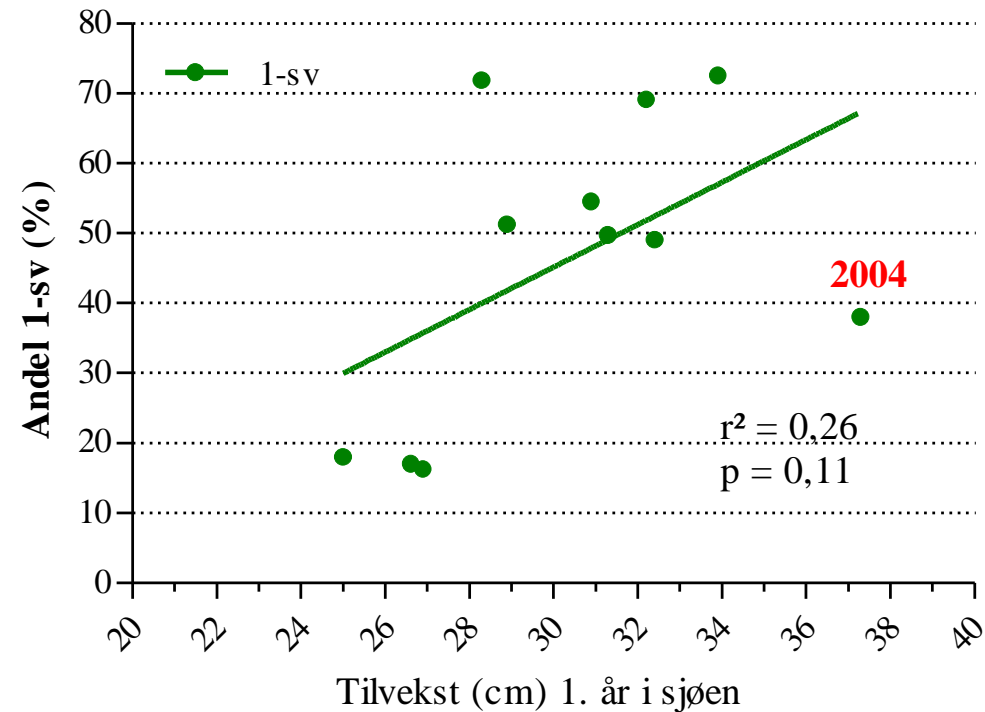
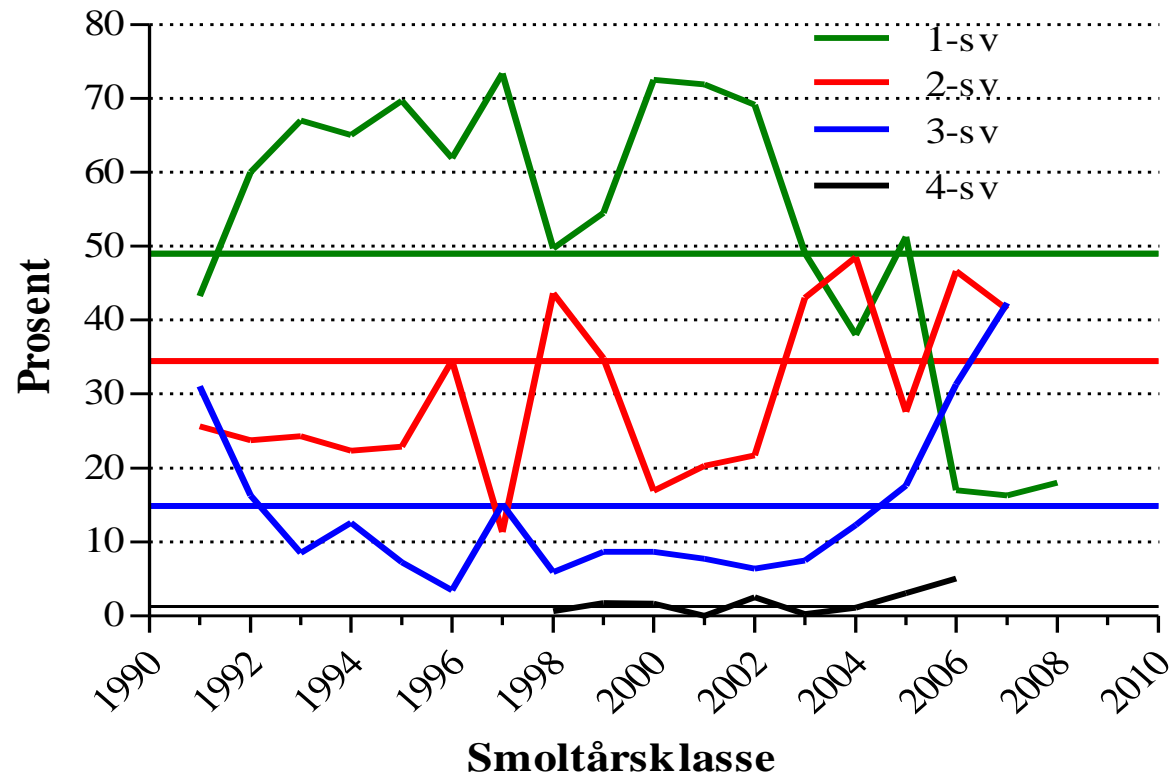

Ecosystem
Based

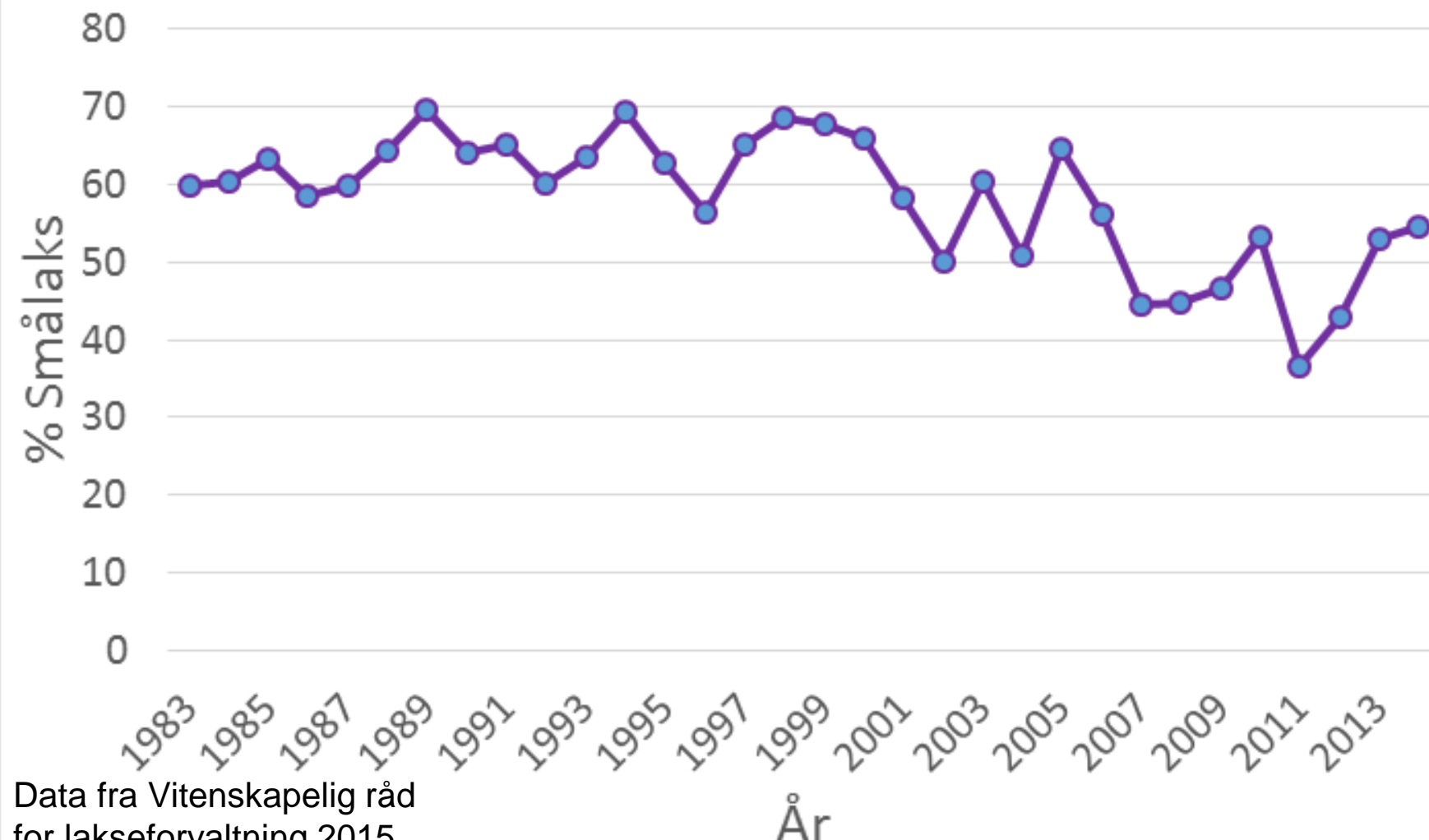
Utsatt modning ved dårlig vekst

Skifte fra ensjø til flersjøvinter dominerte bestander ved lav postsmolt vekst, dvs utsatt kjønnsmodning

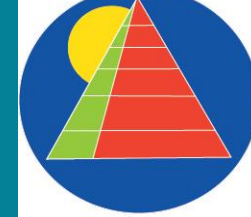

Andel smålaks ned ved sult

**Parallelt med mindre
mat for laksen
i havet har
bestandsstrukturen
endret seg i Norge
som i Skottland**

Matmangel forklarer nedgangen i laksebestandene

Ecosystem
Based

- Godt empirisk belegg for at det er matmangel for postsmolt som er hovedårsaken til nedgangen i laksebestandene
- Også godt empirisk belegg for at de pelagiske bestandene er vesentlig større enn det de forvaltes etter, kraftig underestimering
- Og godt empirisk belegg for at Norskehavet er overbeitet
- Dette er forsøkt publisert men vanskelig når en konklusjon er at det må fiskes ut minst 5 millioner tonn makrell, for kontroversielt
- Men deler er publisert fra ulike hold, inkludert NINA
- Det at det ikke er publisert betyr ikke at villaksforvaltningen skal avvise en slik hypotese. Vi kan forvalte oss vekk fra det situasjonen vi har forvaltet oss inn i

REGULAR PAPER

Environmental change influences the life history of salmon *Salmo salar* in the North Atlantic Ocean

B. Jonsson , N. Jonsson, J. Albretsen

First published: 3 January 2016 [Full publication history](#)

DOI: 10.1111/jfb.12854 [View/save citation](#)

Cited by: 0 articles [Citation tools](#)

[Funding Information](#)

[View issue TOC](#)
Volume 88, Issue 2
February 2016
Pages 618–637

Abstract

Annual mean total length (L_T) of wild one-sea-winter (1SW) Atlantic salmon *Salmo salar* of the Norwegian River Imsa decreased from 63 to 54 cm with a corresponding decrease in condition factor (K) for cohorts migrating to sea from 1976 to 2010. The reduction in L_T is associated with a 40% decline in mean individual mass, from 2 to 1.2 kg. Hatchery fish reared from parental fish of the same population exhibited similar changes from 1981 onwards. The decrease in L_T correlated

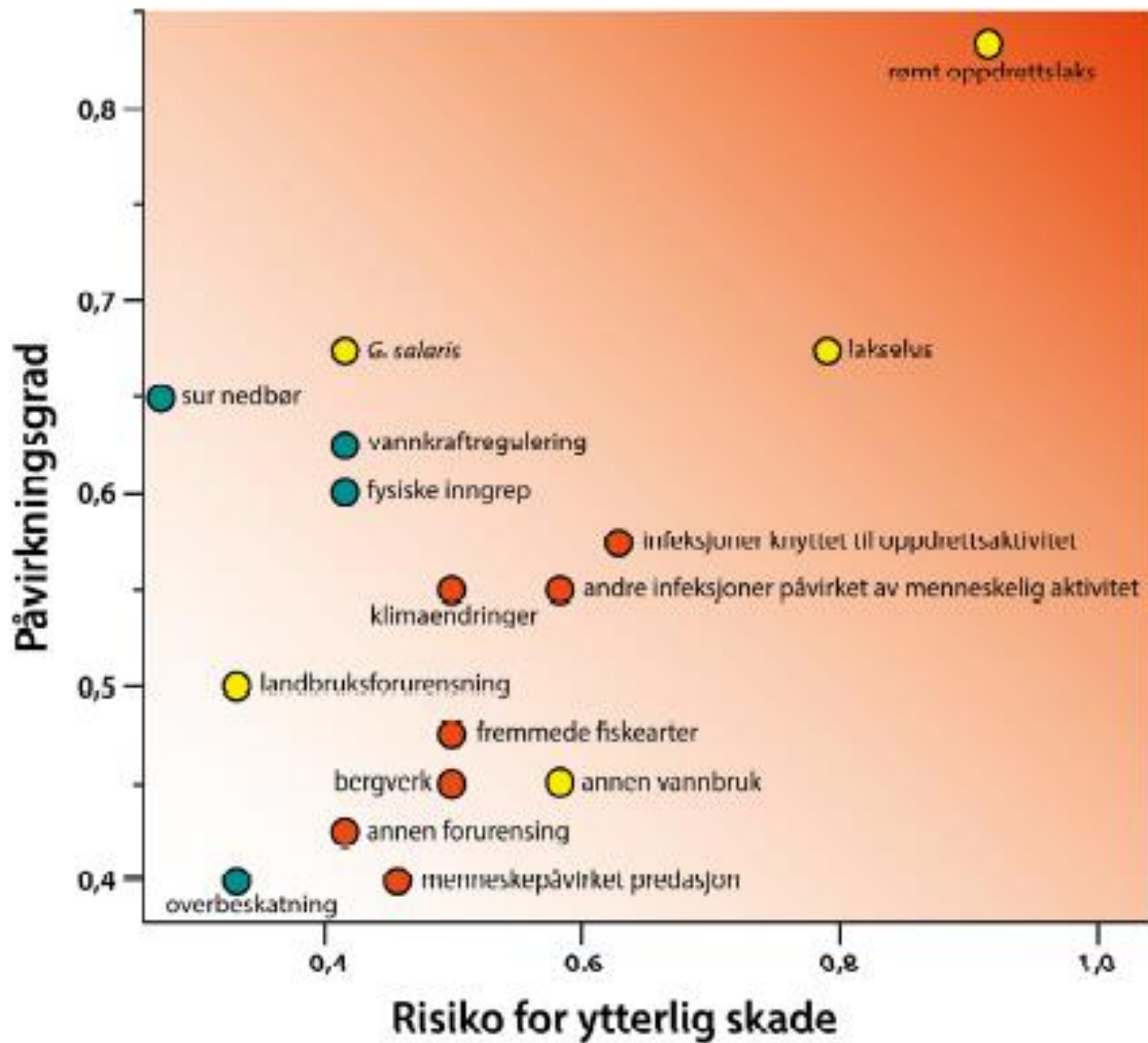
Abstract

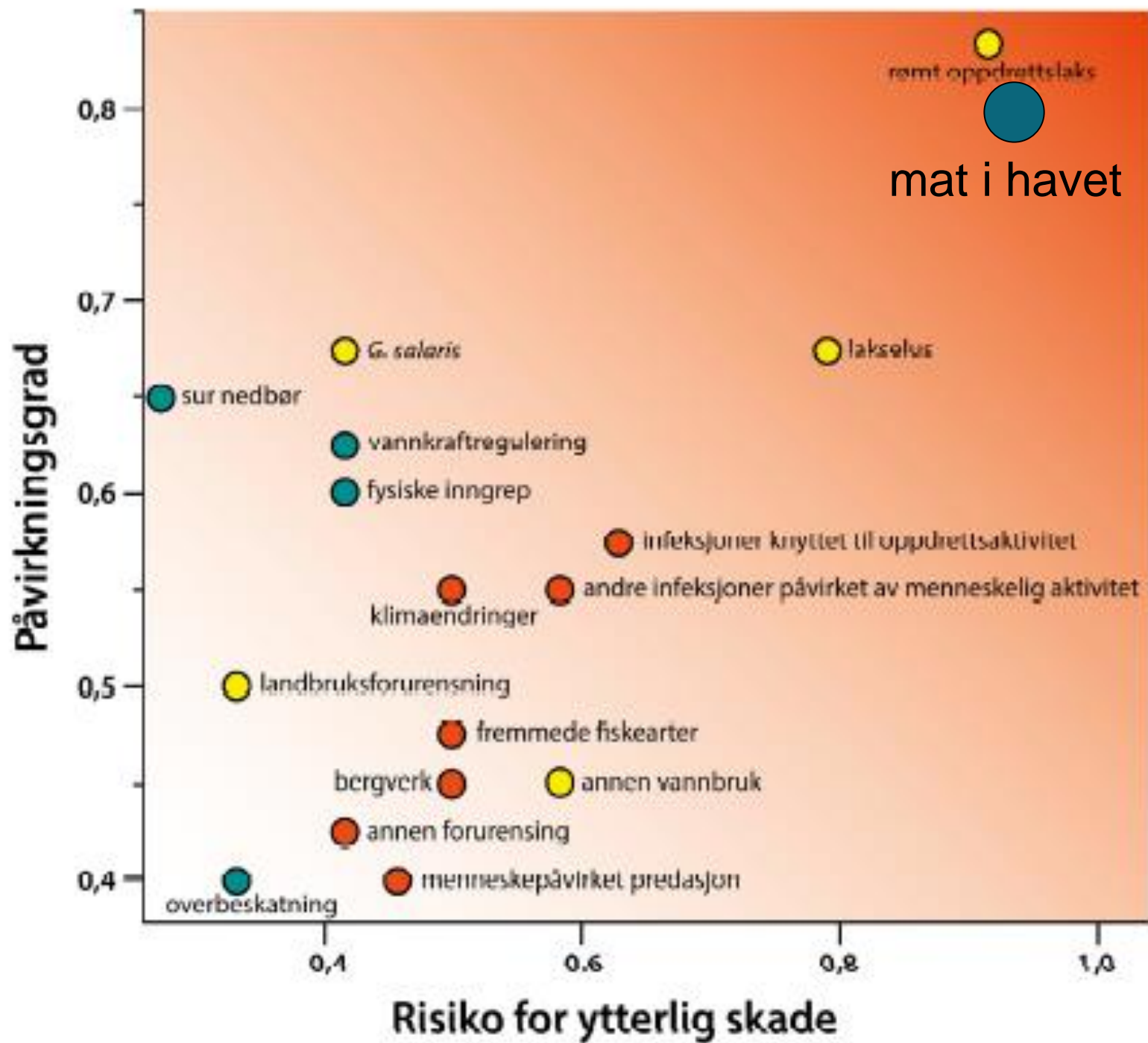
Annual mean total length (L_T) of wild one-sea-winter (1SW) Atlantic salmon *Salmo salar* of the Norwegian River Imsa decreased from 63 to 54 cm with a corresponding decrease in condition factor (K) for cohorts migrating to sea from 1976 to 2010. The reduction in L_T is associated with a 40% decline in mean individual mass, from 2 to 1.2 kg. Hatchery fish reared from parental fish of the same population exhibited similar changes from 1981 onwards. The decrease in L_T correlated negatively with near-surface temperatures in the eastern Norwegian Sea, thought to be the main feeding area of the present stock. Furthermore, *S. salar* exhibited significant variations in the proportion of cohorts attaining maturity after only one winter in the ocean. The proportion of *S. salar* spawning as 1SW fish was lower both in the 1970s and after 2000 than in the 1980s and 1990s associated with a gradual decline in post-smolt growth and smaller amounts of reserve

energy in the fish. In wild *S. salar*, there was a positive association between post-smolt growth and the sea survival back to the River Imsa for spawning. In addition, among smolt year-classes, there

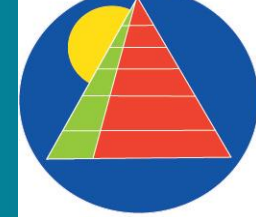
were significant positive correlations between wild and hatchery *S. salar* in L_T , K and age at maturity. The present changes may be caused by ecosystem changes following the collapse and rebuilding of the pelagic fish abundance in the North Atlantic Ocean, a gradual decrease in zooplankton abundance and climate change with increasing surface temperature in the

Norwegian Sea. Thus, the observed variation in the life-history traits of *S. salar* appears primarily associated with major changes in the pelagic food web in the ocean.

Mange potensielle hav hypoteser

Ecosystem
Based

- Overbeiting og sult hypotesen
- Predasjon i fjordene hypotesen
- Bifangsthypotesen
- Plasthypotesen
- +++

Kontrast 1973-2008

En helg, alle same str, 1.5 kg
Fra Svein Aam, Lakseventyret (anbefales).

Ove Skilbrei

45 cm, 0.85 kg, $k=0.93$

2008-2009: Bunn denne gangen?
Få og små tert, 0,8-1.3 kg.
1.5-3 ved normal mattilgang

Bunn denne gang?

Kontrast 1973-2008

En helg, alle same str, 1.5 kg
Fra Svein Aam, Lakseventyret (anbefales).

Ove Skilbrei

45 cm, 0.85 kg, $k=0.93$

**2008-2009: Bunn denne gangen?
Få og små tert, 0,8-1.3 kg.
1.5-3 ved normal mattilgang**